

Sygn. akt III AUa 19/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 października 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Jolanta Hawryszko
Sędziowie:	SSA Barbara Białecka (spr.) SSO del. Beata Górską
Protokolant:	St. sekr. sąd. Edyta Rakowska

po rozpoznaniu w dniu 25 września 2014 r. w Szczecinie

sprawy (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w P.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

przy udziale zainteresowanych E. B., S. C., M. F., A. O., K. S., J. S., A. W., Z. Z.

o podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne

na skutek apelacji płatnika składek

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 25 października 2013 r. sygn. akt VI U 1482/11

1. zmienia zaskarżony wyrok oraz poprzedzające go decyzje organu rentowego w ten sposób, że do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne zainteresowanych E. B., S. C., M. F., A. O., K. S., J. S., A. W., Z. Z. jako pracowników zatrudnionych u płatnika składek (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ż., nie wlicza wartości wydanych zainteresowanym bonów towarowych sfinansowanych z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych w kwotach i za okresy wskazane w zaskarżonych decyzjach,

2. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. na rzecz (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ż. kwotę 150 zł (sto pięćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

SSO del. Beata Górską SSA Jolanta Hawryszko SSA Barbara Białecka

Sygn. akt III AUa 19/14

UZASADNIENIE

Ośmioma decyzjami z 5 sierpnia 2011 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. stwierdził, że podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe, ubezpieczenie chorobowe, ubezpieczenie wypadkowe wynosiła względem podlegających ubezpieczeniom jako pracowników u płatnika składek (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w P.:

- E. B.: w marcu 2008 r. – 20 zł, w grudniu 2008 r. – 9 339,51 zł, w marcu 2009 r. – 4 426,95 zł, w grudniu 2009 r. – 9 336,93 zł, w marcu 2010 r. – 4 246,59 zł. Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne wynosiła natomiast odpowiednio 17,26 zł, 8 059,06 zł, 3 820,02 zł, 3 664,38 zł.

- J. S.: w marcu 2002 r. – 3 841,59 zł, w grudniu 2002 r. – 3 491,59 zł, w grudniu 2003 r. – 5 121,59 zł, w kwietniu 2004 r. – 3 041,59 zł, w grudniu 2004 r. – 3 441,59 zł, w grudniu 2005 r. – 3 743,43 zł, w grudniu 2006 r. – 5 800,00 zł, w marcu 2007 r. – 5 200,00 zł, w grudniu 2007 r. – 10 400,00 zł, w marcu 2008 r. – 5 200,00 zł, w grudniu 2008 r. – 10 300,00 zł, w marcu 2009 r. – 5 200,00 zł, w grudniu 2009 r. – 10 300,00 zł, w marcu 2010 r. – 5 200,00 zł. Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne wynosiła natomiast odpowiednio 3 122,83 zł, 2 838,32 zł, 4 163,34 zł, 2 472,51 zł, 2 797,67 zł, 3 043,04 zł, 4 714,82 zł, 4 227,08 zł, 8 766,16 zł, 4 487,08 zł, 8 887,87 zł, 4 487,08 zł, 8 887,87 zł, 4 487,08 zł.

- A. O. w marcu 2008 r. – 650,00 zł. Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne wynosiła natomiast 560,88 zł.

- M. F. w grudniu 2007 r. – 5 310,52 zł. Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne wynosiła natomiast 4 476,23 zł.

- K. S. w marcu 2007 r. – 2 150,00 zł. Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne wynosiła natomiast 1 747,73 zł.

- Z. Z. w marcu 2002 r. – 1 376,28 zł, w grudniu 2002 r. – 2 548,97 zł, w grudniu 2003 r. – 2 932,33 zł, w kwietniu 2004 r. – 2 318,80 zł, w grudniu 2004 r. – 3 127,26 zł, w grudniu 2005 r. – 3 436,93 zł, w grudniu 2006 r. – 5 332,33 zł, w marcu 2007 r. – 3 973,00 zł, w grudniu 2007 r. – 6 616,94 zł, w marcu 2008 r. – 4 291,00 zł, w grudniu 2008 r. – 7 912,00 zł, w marcu 2009 r. – 4 281,00 zł, w grudniu 2009 r. – 10 020,27 zł, w marcu 2010 r. – 4 533,17 zł. Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne wynosiła natomiast odpowiednio 1 118,78 zł, 2 072,06 zł, 2 383,69 zł, 1 884,96 zł, 2 542,15 zł, 2 793,89 zł, 4 334,65 zł, 3 229,65 zł, 5 577,42 zł, 3 702,70 zł, 6 827,34 zł, 3 694,07 zł, 8 646,49 zł, 3 911,67 zł.

- A. W. w marcu 2002 r. – 1 804,93 zł, w grudniu 2002 r. – 2 461,78 zł, w grudniu 2003 r. – 2 799,75 zł, w kwietniu 2004 r. – 2 556,22 zł, w grudniu 2004 r. – 2 943,66 zł, w grudniu 2005 r. – 2 882,96 zł, w grudniu 2006 r. – 3 410,41 zł, w marcu 2007 r. – 3 483,70 zł, w grudniu 2007 r. – 4 670,74 zł, w marcu 2008 r. – 3 626,87 zł, w grudniu 2008 r. – 6 500,05 zł, w marcu 2009 r. – 3 498,29 zł, w grudniu 2009 r. – 8 729,11 zł, w marcu 2010 r. – 3 250,00 zł. Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne wynosiła natomiast odpowiednio 1 467,23 zł, 2 001,18 zł, 2 275,92 zł, 2 077,95 zł, 2 392,90 zł, 2 343,56 zł, 2 772,31 zł, 2 831,90 zł, 3 936,97 zł, 3 129,63 zł, 5 608,90 zł, 3 018,68 zł, 7 532,35 zł, 2 804,42 zł.

- S. C. w grudniu 2003 r. – 3 233,58 zł, w kwietniu 2004 r. – 3 043,43 zł, w grudniu 2004 r. – 3 443,43 zł, w grudniu 2005 r. – 3 643,43 zł, w grudniu 2006 r. – 4 700,00 zł, w marcu 2007 r. – 4 200,00 zł, w grudniu 2007 r. – 9 300,00 zł, w marcu 2008 r. – 5 226,00 zł, w grudniu 2008 r. – 10 502,00 zł, w marcu 2009 r. – 5 358,00 zł, w grudniu 2009 r. – 10 858,00 zł, w marcu 2010 r. – 4 700,00 zł. Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne wynosiła natomiast odpowiednio 2 628,58 zł, 2 474,01 zł, 2 799,17 zł, 2 961,75 zł, 3 820,63 zł, 3 414,18 zł, 7 838,97 zł, 4 509,51 zł, 9 062,17 zł, 4 623,42 zł, 9 369,37 zł, 4 055,63 zł.

W uzasadnieniu wszystkich powyższych decyzji organ rentowy wskazał, że podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne pracowników stanowi przychód w rozumieniu ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, tj. wszelkiego rodzaju wypłaty pieniężne oraz wartość pieniężna świadczeń w naturze bądź ich ekwiwalenty bez względu na źródło finansowania tych wypłat i świadczeń. Organ rentowy zauważył przy tym, że zgodnie z § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, z podstawy wymiaru składek wyłączone są świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych. Natomiast zgodnie art. 8 ustawy z dnia 4 marca

1994 r. o Zakładowym Funduszu Świadczeń Socjalnych, dysponowanie środkami przeznaczonymi na działalność socjalną odbywać się powinno wg kryterium socjalnego, tzn. przyznanie świadczeń uzależnione być winno od sytuacji rodzinnej

i materialnej. Zdaniem organu rentowego, świadczenia wypłacone przez pracodawcę z pominięciem tej zasady nie mogą być oceniane jako świadczenia socjalne. Mając na uwadze powyższe, organ rentowy zauważył, że w Regulaminie Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych obowiązującego u płatnika nie były ustalone progi dochodu na członka rodziny w latach 2002 - 2010 ze wskazaniem wysokości udzielonej pomocy. W trakcie kontroli ustalono, że płatnik dokonał wypłat z ZFŚS bonów towarowych dla pracowników z okazji Świąt Wielkanocnych i Świąt Bożego Narodzenia nie kierując się kryterium socjalnym. W protokołach z posiedzeń komisji nie opisano kryteriów przydziału świadczeń. Organ rentowy zauważył, że z zapisów na listach wypłat tych świadczeń wnosić można, że pod uwagę brano okres zatrudnienia w firmie oraz wymiar czasu pracy, natomiast świadczenia wypłacone

w grudniu 2009 r. i marcu 2010 r. różnicowano w zależności od wysokości wynagrodzenia otrzymywanego przez pracowników w spółce. Organ wskazał także, iż pracownicy nie występowali z wnioskiem o przyznanie pomocy z Funduszu z okazji świąt oraz nie składali oświadczeń lub zaświadczeń o wysokościach dochodu na członka rodziny.

Płatnik (...) spółka z o.o. odwołał się od wszystkich powyższych decyzji. W uzasadnieniu odwołań podniósł, że organ rentowy dokonując niekorzystnych dla płatnika ustaleń oparł się na dokumentach mających charakter jedynie roboczych zapisków (pokwitowania odbioru talonów przez pracowników). Płatnik podniósł przy tym, że nie zachowały się dokumenty potwierdzające rzeczywistą wartość świadczeń na rzecz konkretnych pracowników, bowiem dokumentacja księgowa jest przechowywana wyłącznie przez okres 5 lat. Brak takiej dokumentacji nie może, zdaniem płatnika, stanowić podstawy dla uznania wypłaconych przez pracodawcę pracownikom świadczeń jako wypłaconych niezgodnie z regulaminem. Nadto podniósł, że świadczenia przyznawane z ZFŚS miały charakter zapomogi związanej ze świętami. Wniósł o uchylenie zaskarżonych decyzji.

W odpowiedzi na odwołania organ rentowy wniósł o ich oddalenie, podtrzymując z argumentację zawartą w zaskarżonych decyzjach oraz o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego w kwocie po 120 zł. Pełnomocnik organu rentowego podniósł dodatkowo, że zasady i warunki korzystania z usług i świadczeń finansowanych z Funduszu oraz zasady przeznaczania środków Funduszu na poszczególne cele i rodzaje działalności socjalnej określa pracodawca w regulaminie ustalonym zgodnie z art. 27 ust. 1 albo art. 30 ust. 5 ustawy o związkach zawodowych. Pracodawca, u którego nie działa związek zawodowy, uzgadnia regulamin

z pracownikiem wybranym przez załogę do reprezentowania jej interesów. Pełnomocnik organu rentowego wskazał, iż organ rentowy dokonując wykładni art. 8 ust. 1 i 2 ustawy o Zakładowym Funduszu Świadczeń Socjalnych, miał na uwadze m.in. treść wyroku Sądu Najwyższego z 20 sierpnia 2001 r. (PKN 579/00)

oraz wyroku z 16 września 2009 r. (sygn. akt I UK 121/09). Mając na uwadze powyższe, pełnomocnik organu rentowego zauważył, że w Regulaminie ZFŚS obowiązującym u płatnika nie określono zasad przyznawania bonów okolicznościowych z okazji świąt.

Wyrokiem z 25 października 2013 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołania (pkt I) oraz zasądził od ubezpieczonego (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w P. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S. kwotę 480 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (pkt II).

Sąd I instancji ustalił, że spółka (...) działa od kilkunastu lat, zatrudniając pracowników. W spółce tej jest tworzony Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych, funkcjonujący na zasadach określonych w pisemnym regulaminie, wprowadzonym 17 lipca 2001 r.

W spółce nie działają i nie działały organizacje związkowe, w związku z czym treść regulaminu została ustalona przez pracodawcę (podpis pod regulaminem złożył prezes spółki), w uzgodnieniu z jednym przedstawicielem załogi. Sąd Okręgowy zaakcentował, że treść pisemnego regulaminu ZFŚS obowiązującego w spółce nie była nigdy zmieniana od czasu jego wprowadzenia. W szczególności, w pierwotnym tekście regulaminu zawarto odniesienia tylko do dwóch jego załączników (tabel), określających szczegółowo zasady przydziału świadczeń. W dziale III regulaminu, w punktach od 1 do 8 wskazano, że środki z funduszu przeznaczone są na: finansowanie zapomóg i doraźnych pomocy dla emerytów i rencistów, pracowników znajdujących się w trudnych warunkach materialnych lub dotkniętych wypadkami losowymi, działalność kulturalno-oświatową oraz rozwój kultury fizycznej, turystyki i wypoczynku w dni wolne od pracy (pkt 1), finansowanie wypoczynku pracowników i ich rodzin (pkt 2), w tym w punkcie 3 wyszczególniono, że wypoczynek pracowników i ich rodzin może przyjmować następujące formy: wypoczynku zorganizowanego we własnym zakresie lub przez osoby upoważnione, zorganizowanego wypoczynku dzieci, organizowania imprez okazjonalnych (imprezy rekreacyjne, wypoczynek sobotnio-niedzielnny, wycieczki). W punktach 4-8 regulaminu jako możliwe przeznaczenie środków funduszu wymieniono nadto: pomoc na cele mieszkaniowe (uzupełnienie wkładów mieszkalnych w spółdzielniach), (pkt 4), adaptacje pomieszczeń na cele mieszkalne (pkt 5), kaucje i wpłaty wymagane przy uzyskaniu i zamianie mieszkań pozostających w dyspozycji terenowych organów administracji państwowej zakładów pracy oraz w domach będących w zarządzie jednostek gospodarki uspołecznionej (pkt 6), uzupełnianie wkładu własnego na budowę domu jednorodzinnego (pkt 7) oraz na remonty i modernizację mieszkań, domów jednorodzinnych (pkt 8). W punkcie 10 regulaminu wskazano, że podstawą udzielenia pomocy z ZFŚS jest wniosek pracownika pozytywnie zaopiniowany przez przedstawiciela załogi. Przy przyznawaniu świadczeń powinny być uwzględnione warunki materialne pracownika, sytuacja mieszkaniowa. W kolejnych punktach regulaminu (pkt 11-13) wskazano, kto może korzystać ze świadczeń z funduszu. W punktach od 14 do 26 określono natomiast zasady udzielania i spłaty pożyczek udzielonych przez zakład pracy. W dziale IV regulaminu (pkt 1-4) oraz w dziale V (pkt 1 i 3) określono zasady korzystania z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych na cele wypoczynkowe. Wskazano przy tym, że wysokość dofinansowania przez zakład pracy określa tabela nr 1, a odpłatność pracownika tabela nr 2.

Zasady finansowania ze środków Funduszu zapomóg i doraźnych pomocy zostały określone w dziale V „Postanowienia końcowe”, gdzie w punkcie 4 wskazano, że wnioski o pomoc rzeczową lub zapomogę pieniężną osób znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji życiowej muszą być udokumentowane i przyznawane będą w ramach posiadanych środków. Zaznaczono, że zapomoga nie może być przyznawana danej osobie częściej niż raz w roku, z wyłączeniem szczególnych wypadków losowych typu: pożar, zalanie wodą, wybuch gazu itp. W punkcie 5 wskazano, że przyznawaną pomoc rzeczową lub zapomogę pieniężną zatwierdza Zarząd Przedsiębiorstwa.

W żadnym z postanowień regulaminu nie przewidziano istnienia Komisji Socjalnej. W przypadku części świadczeń wskazano natomiast, że podmiotem uprawnionym do podjęcia decyzji w sprawie ich przyznania jest Zarząd Przedsiębiorstwa z udziałem przedstawicieli załogi.

Regulamin Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych nie przewidywał możliwości przyznania pracownikom bonów towarowych.

Powyższy regulamin został podpisany przez ówczesnego prezesa spółki B. G. oraz przedstawiciela załogi. Stanowiące załączniki do regulaminu tabele nr 1 i 2 (wymienione w treści regulaminu) zostały podpisane przez prezesa B. G..

Sąd Okręgowy wskazał, że 21 października 2009 r. ówczesny prezes spółki K. M. podpisał dokument zatytułowany: „Załącznik nr (...) do regulaminu ZFŚS ustalający wysokość świadczeń rzeczowych i pieniężnych do kwoty 380 zł. w roku 2009 z okazji Świąt Bożego Narodzenia”. W dokumencie tym wskazano, iż ustala się kryterium dochodowe od przychodów brutto uzyskanych

w miejscu pracy (...) Sp. z o.o. jako średnią z ostatnich 10 miesięcy stanowiącą podstawę ustalenia świadczenia. Ponadto wprowadzono „tabelę przydziału świadczeń i kryterium przychodowości”, określając maksymalną wysokość świadczeń rzeczowych i pieniężnych z okazji świąt Bożego Narodzenia na 380 zł. Przy przychodzie poniżej 2.000 zł brutto kwota świadczenia miała wynosić 380 zł, przy przychodzie od 2.000 zł do 2.999,99 zł kwota świadczenia miała wynosić 360 zł, przy przychodzie od 3.000 zł do 3.999,99 zł kwota świadczenia miała wynosić 340 zł, przy przychodzie od 4.000 zł do 4.999,99 zł kwota świadczenia miała wynosić 320 zł, przy przychodzie 5.000 zł i więcej kwota świadczenia miała wynosić 300 zł. Dokument został podpisany przez aktualnego prezesa zarządu spółki K. M. oraz niewskazanego z imienia i nazwiska przedstawiciela załogi.

K. M., prezes zarządu spółki, podpisał także (nie opatrując podpisu datą jego złożenia) inny, niedatowany, dokument, określony jako „Tabela nr (...)” i zatytułowany „Dofinansowanie - przedświąteczna pomoc materialna”. Dokument składał się wyłącznie z tabeli, w której przewidziano trzy progi średniego dochodu na członka rodziny brutto (do 900 zł, od 900 do 1500 zł oraz powyżej 1500 zł), przyporządkowując tym progom wysokość dofinansowania (odpowiednio: do 380 zł netto, do 340 zł netto i do 300 zł netto). W żadnym roku kalendarzowym, w którym przyznawano bony nie zastosowano powyższej tabeli (kwota przyznanych bonów poszczególnym pracownikom nie odpowiada progom wynikającym z tabeli),

a w każdym roku wysokość bonów przydzielonych niektórym pracownikom przekraczała najwyższą kwotę 380 zł.

W latach 2002 – 2010 płatnik corocznie postanawiał o przyznaniu pracownikom bonów pieniężnych z okazji świąt Bożego Narodzenia

oraz wielkanocnych. Świadczenia te były finansowane ze środków ZFŚS. Świadczenia były przyznawane wszystkim osobom, które były aktualnie zatrudnione w spółce na podstawie umowy o pracę.

Przez cały ten okres (do marca 2010 r. włącznie) załatwianiem formalności związanych z przyznawaniem świadczeń zajmował się wyłącznie J. M., zajmujący w spółce stanowisko dyrektora ds. finansowych. To on także sporządzał i przechowywał związaną z tym dokumentację. J. M. zmarł nagle w marcu 2010 r.; dokumenty przez niego gromadzone zostały zabezpieczone i zebrane w jednym miejscu przez jego następcę, zatrudnionego w czerwcu 2010 r. M. C..

Sąd I instancji ustalił nadto, że w 2002 r. płatnik przyznał wszystkim pracownikom bony pieniężne o zróżnicowanej wysokości, zarówno z okazji świąt wielkanocnych (o wartości 100 zł, 150 zł, 200 zł i 350 zł), jak i z okazji świąt Bożego Narodzenia (o wartości 500 zł, 600 zł, 700 zł, 800 zł). W roku 2003 płatnik przyznał wszystkim pracownikom bony z okazji świąt Bożego Narodzenia o wartości 380 zł.

W roku 2004 płatnik przyznał wszystkim pracownikom bony o zróżnicowanej wysokości, zarówno z okazji świąt wielkanocnych (o wartości 100 zł i 200 zł), jak

i z okazji świąt Bożego Narodzenia (o wartości 400 zł, 500 zł, 600 zł, 800 zł, 1100 zł

i 1300 zł). W roku 2005, płatnik przyznał pracownikom bony z okazji świąt Bożego Narodzenia o wartości od 200 do 1800 zł (bony o wartości 200 zł, 300 zł, 400 zł, 600 zł, 1000 zł, 1200 zł, 1400 zł, 1600 zł, 1700 zł, 1800 zł). W roku 2006 płatnik przyznał pracownikom bony z okazji świąt Bożego Narodzenia o wartościach od 50 zł do 2400 zł (bony o wartości 50 zł, 200 zł, 300 zł, 400 zł, 600 zł, 800 zł, 1000 zł, 1200 zł, 2000 zł, 2400 zł). W roku 2007 płatnik przyznał wszystkim pracownikom bony

o zróżnicowanej wysokości, zarówno z okazji świąt wielkanocnych (o wartości od 50 zł do 600 zł), jak i z okazji świąt Bożego Narodzenia (o wartości od 50 zł do 1500 zł). W roku 2008 płatnik przyznał wszystkim bony o zróżnicowanej wysokości, zarówno

z okazji świąt wielkanocnych (o wartości od 20 zł do 400 zł), jak i z okazji świąt Bożego Narodzenia (o wartości od 150 zł do 600 zł). W roku 2009 płatnik przyznał wszystkim pracownikom bony z okazji świąt wielkanocnych po 200 zł dla każdego

z pracowników, zaś z okazji świąt Bożego Narodzenia przydzielił bony

o zróżnicowanej wartości (od 300 do 380 zł). W roku 2010, w marcu, płatnik przyznał pracownikom bony z okazji świąt wielkanocnych o wartości od 200 do 220 zł.

Płatnik nie doliczył wartości w/w bonów do przychodu, stanowiącego podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne pracowników.

W latach 2002-2010 płatnik (...) przyznał A. W. bony ze środków Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych o następujących wartościach: w marcu 2002 r. - 100 zł, w grudniu 2002 r. - 600 zł, w grudniu 2003 r. - 380 zł, w kwietniu 2004 r. - 100 zł, w grudniu 2004 r. - 600 zł, w grudniu 2005 r. - 400 zł, w grudniu 2006 r. - 600 zł, w marcu 2007 r. - 200 zł, w grudniu 2007 r. - 300 zł, w marcu 2008 r. - 200 zł, w grudniu 2008 r. - 300 zł, w marcu 2009 r. - 200 zł, w grudniu 2009 r. - 360 zł, w marcu 2010 r. - 220 zł. Płatnik nie doliczył wartości powyższych bonów do przychodu A. W., stanowiącego podstawę wymiaru składek na jego ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne.

A. W. w okresie zatrudnienia u płatnika osiągał wynagrodzenia

w wysokości: w 2000 r. - 14 310,61 zł, w 2001 r. - 23 143,33 zł, w 2002 r. - 24 214,60 zł, w 2003 r. - 28 599,78 zł, w 2004 r. - 29 531,65 zł, w 2005 r. - 37 576,20 zł, w 2006 r. - 42 774,66 zł, w 2007 r. - 36 982,37 zł, w 2008 r. - 44 429,06 zł, w 2009 r. - 38 325,46 zł, w 2010 r. - 34 107,73 zł, w 2011 r. - 51 616,34 zł, w 2012 r. - 12 245,43 zł.

W latach 2002-2010 płatnik (...) przyznał Z. Z. bony ze środków Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych

o następujących wartościach: w marcu 2002 r. - 200 zł, w grudniu 2002 r. - 600 zł, w grudniu 2003 r. - 380 zł, w kwietniu 2004 r. - 100 zł, w grudniu 2004 r. - 600 zł, w grudniu 2005 r. - 1 200 zł, w grudniu 2006 r. - 1000 zł, w marcu 2007 r. - 200 zł, w grudniu 2007 r. - 300 zł, w marcu 2008 r. - 200 zł, w grudniu 2008 r. - 300 zł, w grudniu 2009 r. - 320 zł, w marcu 2010 r. - 220 zł. Płatnik nie doliczył wartości powyższych bonów do przychodu Z. Z., stanowiącego podstawę wymiaru składek na jego ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne.

Z. Z. z tytułu zatrudnienia u płatnika otrzymywał wynagrodzenia w wysokości: w 2000 r. - 23 055,79 zł, w 2001 r. - 22 442,67 zł, w 2002 r. - 19 928,76 zł, w 2003 r. - 29 378,61 zł, w 2004 r. - 30 942,73 zł, w 2005 r. - 36 665,67 zł, w 2006 r. - 51 236,10 zł, w 2007 r. - 48 428,62 zł, w 2008 r. - 58 434,88 zł, w 2009 r. - 48 480,39 zł, w 2010 r. - 40 973,88 zł, w 2011 r. - 59 552,90 zł w w2012 r. - 17 768,12 zł.

W dniu 31 marca 2007 r. płatnik (...) przyznał K. S. bony ze środków Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych o wartości 150 zł. Płatnik nie doliczył wartości powyższych bonów do przychodu

K. S., stanowiącego podstawę wymiaru składek na jego ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne.

W 2007 r. z tytułu zatrudnienia u płatnika K. S. osiągnął wynagrodzenie w łącznej wysokości 11 591,76 zł.

W dniu 31 grudnia 2007 r. płatnik (...) przyznał M. F. bony ze środków Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych o wartości 100 zł. Płatnik nie doliczył wartości powyższych bonów do przychodu

M. F., stanowiącego podstawę wymiaru składek na jego ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne.

W dniu 31 marca 2008 r. płatnik (...) przyznał A. O. bony ze środków Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych o wartości 200 zł. Płatnik nie doliczył wartości powyższych bonów do przychodu

A. O., stanowiącego podstawę wymiaru składek na jego ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne.

W okresie zatrudnienia w płatnika A. O. otrzymywał wynagrodzenie w wysokości: w 2006 r. - 2 663,13 zł, w 2007 r. - 5 400,00 zł.

W latach 2002-2010 płatnik (...) przyznał J. S. bony ze środków Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych o następujących wartościach: w marcu 2002 r. - 100 zł, w grudniu 2002 r. - 550 zł, w grudniu 2003 r. - 380 zł, w kwietniu 2004 r. - 100 zł, w grudniu 2004 r. - 500 zł, w grudniu 2005 r. - 400 zł, w grudniu 2006 r. - 800 zł, w marcu 2007 r. - 200 zł, w grudniu 2007 r. - 400 zł, w marcu 2008 r. - 200 zł, w grudniu 2008 r. - 300 zł, w grudniu 2009 r. - 300 zł,

w marcu 2010 r. – 200 zł. Płatnik nie doliczył wartości powyższych bonów do przychodu J. S. stanowiącego podstawę wymiaru składek na jej ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne.

J. S. z tytułu zatrudnienia u płatnika otrzymał wynagrodzenie

w wysokości: w 2000 r. – 12 000,00 zł, w 2001 r. – 35 849,08 zł, w 2002 r. – 37 365,88 zł, w 2003 r. – 49 787,49 zł, w 2004 r. – 36 899,08 zł, w 2005 r. – 41 521,16 zł, w 2006 r. – 55 958,33 zł, w 2007 r. – 60 600,00 zł, w 2008 r. – 60 500,00 zł,

w 2009 r. – 55 200,00 zł, w 2010 r. – 63 070,47 zł, w 2011 r. – 60 000,00 zł, w 2012 r. – 15 000,00 zł.

W latach 2003-2010 płatnik (...) przyznał S. C. bony ze środków Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych o następujących wartościach: w grudniu 2003 r. – 380 zł, w kwietniu 2004 r. – 100 zł, w grudniu 2004 r. – 500 zł, w grudniu 2005 r. – 400 zł, w grudniu 2006 r. – 300 zł,

w marcu 2007 r. – 200 zł, w grudniu 2007 r. – 300 zł, w marcu 2008 r. – 200 zł,

w grudniu 2008 r. – 300 zł, w marcu 2009 r. – 200 zł, w grudniu 2009 r. – 300 zł,

w marcu 2010 r. – 200 zł. Płatnik nie doliczył wartości powyższych bonów do przychodu S. C. stanowiącego podstawę wymiaru składek na jego ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne.

W latach 2008-2010 płatnik (...) przyznał E. B. bony ze środków Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych o następujących wartościach: w marcu 2008 r. – 20 zł, w grudniu 2008 r. – 200 zł, w marcu 2009 r. – 200 zł, w grudniu 2009 r. – 320 zł, w marcu 2010 r. – 220 zł. Płatnik nie doliczył wartości powyższych bonów do przychodu E. B., stanowiącego podstawę wymiaru składek na jego ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne.

W okresie zatrudnienia u płatnika E. B. otrzymywał wynagrodzenia w wysokości: w 2008 r. – 47 423,25 zł, w 2009 r. – 56 664,79 zł, w 2010 r. – 52 651,96 zł, w 2011 r. – 79 131,89 zł, w 2012 r. – 22 390,00 zł.

Sąd I instancji zważył, że odwołania nie zasługiwały na uwzględnienie. Wskazał, że zgodnie z treścią przepisu art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t. j. Dz. U. nr 11, poz. 74 z 2007 r. ze zm.; dalej jako: ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych - przepis w zacytowanym niżej brzmieniu miał zastosowanie w całym okresie objętym zaskarżonymi decyzjami, w tym także w okresie wcześniejszym, przed ogłoszeniem tekstu jednolitego ustawy), podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe ubezpieczonych wymienionych w art. 6 ust. 1 pkt 1-3 i pkt 18a stanowi przychód, o którym mowa

w art. 4 pkt 9 i 10, z zastrzeżeniem ust. 1a i 2, ust. 4 pkt 5 i ust. 12. Zgodnie natomiast z art. 23 ust. 1 i 7 ustawy z dnia 23 stycznia 2003 r. o powszechnym ubezpieczeniu

w NFZ (Dz. U. Nr 45 poz. 391; dalej jako: ustawa o p. u. w NFZ) i art. 81 ust. 1 i 6 zastępującej tę ustawę ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach z opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, do ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne stosuje się przepisy określające podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe.

Ogólna definicja przychodu zawarta jest w przepisie art. 4 pkt 9 ustawy

o systemie ubezpieczeń społecznych, gdzie wskazano, że pod tym pojęciem należy rozumieć przychody w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy, pracy nakładczej, służby, wykonywania mandatu posła lub senatora, wykonywania pracy w czasie odbywania kary pozbawienia wolności lub tymczasowego aresztowania, pobierania zasiłku dla bezrobotnych, świadczenia integracyjnego i stypendium wypłacanych bezrobotnym oraz stypendium sportowego, a także z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności oraz umowy agencyjnej lub umowy zlecenia, jak również z tytułu współpracy przy tej działalności lub współpracy przy wykonywaniu umowy.

Przychodami są więc otrzymane lub postawione do dyspozycji podatnika

w roku kalendarzowym pieniądze i wartości pieniężne oraz wartości otrzymanych świadczeń w naturze i innych nieodpłatnych świadczeń (art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, t. j.: Dz. U. z 2000 r. Nr 14, poz. 176 ze zm.; dalej jako: ustawa o podatku dochodowym od osób fizycznych). Zgodnie zaś z art. 12 ust. 1 tej ustawy, za przychody ze stosunku służbowego, stosunku pracy, pracy nakładczej oraz spółdzielczego

stosunku pracy uważa się wszelkiego rodzaju wypłaty pieniężne oraz wartość pieniężną świadczeń w naturze bądź ich ekwiwalenty, bez względu na źródło finansowania tych wypłat i świadczeń, a w szczególności: wynagrodzenia zasadnicze, wynagrodzenia za godziny nadliczbowe, różnego rodzaju dodatki, nagrody, ekwiwalenty za niewykorzystany urlop i wszelkie inne kwoty niezależnie od tego, czy ich wysokość została z góry ustalona, a ponadto świadczenia pieniężne ponoszone za pracownika, jak również wartość innych nieodpłatnych świadczeń lub świadczeń częściowo odpłatnych.

Jednocześnie na mocy § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (Dz.U Nr 161, poz. 1106 ze zm.; dalej jako: rozporządzenie z 1998 r.), z podstawy wymiaru składek wyłączono świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych.

Powyższe oznacza, iż zasadą jest, że świadczenia pieniężne wypłacane pracownikom podlegają oskładkowaniu; wyjątkowo natomiast mogą zostać zwolnione z tego obowiązku – o ile wprost pozwala na to stosowny przepis prawa. Jeżeli więc pracodawca zamierza przyznać pracownikowi jakieś świadczenie, jednocześnie nie odprowadzając od jego wartości stosownych składek, musi liczyć się z koniecznością wykazania, że spełnione zostały przesłanki do uznania danej sytuacji (danego świadczenia) za dopuszczalny prawem wyjątek, skutkujący zwolnieniem od uiszczania należności publicznoprawnych.

Odpowiedzi na pytanie, czy dane świadczenie jest „świadczeniem finansowanym ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych”, poszukiwać należy w ustawie z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (t. j. Dz. U. z 1996 r. Nr 70, poz. 335 ze zm.; dalej jako: ustawa o z.f.ś.s.). Sąd Okręgowy wskazał dalej, że fundusz świadczeń socjalnych jest instytucją prawną, która ma łagodzić różnice w poziomie życia pracowników i ich rodzin, a także emerytów i rencistów. Jest on wyrazem funkcji społecznej zakładu pracy, zaś jego adresatami są zwłaszcza rodziny

o najniższych dochodach. Przepis art. 1 ust. 1 tej ustawy stanowi, że ustawa określa zasady tworzenia przez pracodawców zakładowego funduszu świadczeń socjalnych

i zasady gospodarowania środkami tego Funduszu oraz przewiduje, że Fundusz ten jest przeznaczony na finansowanie działalności socjalnej organizowanej na rzecz osób uprawnionych do korzystania z Funduszu oraz na dofinansowanie zakładowych obiektów socjalnych. Według art. 2 pkt 1 ustawy, działalność socjalna oznacza usługi świadczone przez pracodawców na rzecz różnych form wypoczynku, działalności kulturalno-oświatowej, sportowo-rekreacyjnej, udzielanie pomocy materialnej

- rzeczowej lub finansowej, a także zwrotnej lub bezzwrotnej pomocy na cele mieszkaniowe na warunkach określonych umową. Sąd I instancji stwierdził, że na gruncie tylko tej definicji, (ocenianej w oderwaniu od pozostałych przepisów ustawy), można byłoby więc teoretycznie uznać, że wydanie pracownikom bonów towarowych jest formą udzielania pomocy materialno-rzeczowej, o jakiej mowa w tym przepisie. Takie postępowanie byłoby jednak niewłaściwe. Wskazał, że stosownie do art. 2 pkt 5 ustawy o z.f.ś.s., osobami uprawnionymi do korzystania z Funduszu są

pracownicy i ich rodziny, emeryci i renciści - byli pracownicy i ich rodziny oraz inne osoby, którym pracodawca przyznał, w regulaminie, o którym mowa w art. 8 ust. 2, prawo korzystania ze świadczeń socjalnych finansowanych z Funduszu. Ostatni

z wymienionych przepisów wymaga, by pracodawca w regulaminie tym - uzgodnionym z zakładowymi organizacjami związkowymi, ewentualnie

z pracownikiem wybranym przez załogę do reprezentowania jej interesów - ustalił między innymi zasady i warunki korzystania z usług i świadczeń finansowanych

z Funduszu, z uwzględnieniem ust. 1 oraz zasady przeznaczania środków Funduszu na poszczególne cele i rodzaje działalności socjalnej. Dalej Sąd Okręgowy wskazał, że treść art. 8 ust. 1 ustawy uzasadnia więc tezę, że pracodawca nie może ustalić warunków przyznawania świadczeń z Funduszu według dowolnych, wybranych przez siebie kryteriów, z pominięciem naczelnej zasady wyrażonej w tym przepisie - że przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość

dopłat z Funduszu zostało uzależnione wyłącznie od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu.

Ponadto, według art. 10 ustawy o z.f.ś.s., środkami Funduszu administruje pracodawca. W kompetencji tej mieści się, między innymi, obowiązek przekazania na rachunek bankowy Funduszu równowartości naliczonych na dany rok odpisów

i zwiększeń w terminie oznaczonym w ustawie (art. 5 ust. 1 i 4 oraz art. 6 ust. 2)

oraz obowiązek gospodarowania Funduszem zgodnie z przepisami ustawy. Gdyby bowiem pracodawca, będący dysponentem środkami Funduszu, wydatkował je niezgodnie z ustawą, związkom zawodowym przysługiwałoby - w myśl art. 8 ust. 3 ustawy - prawo wystąpienia do sądu pracy z roszczeniem o ich zwrot Funduszowi.

Sąd Okręgowy wskazał, że całość regulacji zawartej w przepisie art. 8 ustawy

o z.f.ś.s. uprawnia więc do konkluzji, że pracodawca nie może wydatkować środków Funduszu niezgodnie z treścią regulaminu zakładowej działalności socjalnej (ust. 2), natomiast postanowienia regulaminu nie mogą być sprzeczne z zasadą przyznawania świadczeń według kryterium socjalnego (ust. 1). Gdyby jednak treść regulaminu była niezgodna z wymienioną zasadą, to pracodawca również i w takiej sytuacji ponosi odpowiedzialność za dysponowanie funduszem, ponieważ on, przede wszystkim, odpowiada za wydatkowanie środków Funduszu „niezgodnie z przepisami ustawy” (ust. 3).

Sąd I instancji stwierdził, że w niniejszym postępowaniu bezspornym pozostawało, że w okresie objętym zaskarżonymi decyzjami, płatnik przyznawał pracownikom świadczenia z okazji świąt Bożego Narodzenia i świąt wielkanocnych, a źródłem finansowania tych świadczeń były środki zgromadzone w Zakładowym Funduszu Świadczeń Socjalnych. Wydanie rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie było więc uzależnione przede wszystkim od dokonania oceny, czy wydatkowanie przez płatnika środków z ZFŚS z przeznaczeniem ich na świadczenia świąteczne dla ogółu pracowników następowało zgodnie z regulaminem gospodarowania zakładowym funduszem świadczeń socjalnych obowiązującym w spółce od 17 lipca 2001 r.

oraz zgodnie z przepisami przywołanej wyżej ustawy o z.f.ś.s. Sąd Okręgowy podkreślił, że zgodnie z normą art. 9 § 1 k.p., przez prawo pracy rozumie się przepisy Kodeksu pracy oraz innych ustaw i aktów wykonawczych określające prawa

i obowiązki pracowników i pracodawców, a także - oprócz postanowień układów zbiorowych pracy i innych opartych na ustawie porozumień zbiorowych - postanowienia regulaminów i statutów określające prawa i obowiązki stron stosunku pracy. Wprawdzie według art. 87 Konstytucji, postanowienia zawarte w regulaminach nie stanowią źródła powszechnie obowiązującego prawa w Rzeczypospolitej Polskiej, to jednak obowiązują w określonych w nich zakładach pracy i z mocy art. 9 § 1 k.p. regulują prawa i obowiązki stron, tak jak normy prawne o randze ustawowej. Rozpoznając zatem przedmiotową sprawę należało mieć na uwadze charakter regulaminu gospodarowania funduszem socjalnym obowiązującego w spółce od 17 lipca 2001 r. i traktować go jako pozaustawowe - lecz obowiązujące - źródło prawa pracy, wewnątrzzakładowy akt normatywny, konkretyzujący zasady gospodarowania środkami funduszu, przeznaczania tych środków na różne rodzaje działalności socjalnej i przyznawania indywidualnych świadczeń socjalnych (por. wyrok Sądu Najwyższego z 6 grudnia 2001 r., sygn. akt I PKN 355/00).

Mając na uwadze powyższe, Sąd I instancji zwrócił uwagę, że

w obowiązującym u płatnika regulaminie ZFŚS, nie przewidziano w ogóle takiego celu wydatkowania środków funduszu, jak finansowanie z nich okazjonalnych bonów pieniężnych z okazji świąt. W dziale III regulaminu wskazano bowiem wyłącznie, że środki z funduszu przeznaczone są na: finansowanie zapomóg i doraźnych pomocy dla emerytów i rencistów, pracowników znajdujących się w trudnych warunkach materialnych lub dotkniętych wypadkami losowymi, działalność kulturalno-oświatową oraz rozwój kultury fizycznej, turystyki i wypoczynku w dni wolne od pracy (pkt 1), finansowanie wypoczynku pracowników i ich rodzin (pkt 2), w tym w punkcie 3 wyszczególniono, że wypoczynek pracowników i ich rodzin może przyjmować następujące formy: wypoczynku zorganizowany we własnym zakresie lub przez osoby upoważnione, zorganizowanego wypoczynku dzieci, organizowania imprez okazjonalnych (imprezy rekreacyjne, wypoczynek sobotnio-niedzielny, wycieczki).

W punktach 4-8 regulaminu wymieniono pomoc na cele mieszkaniowe (uzupełnienie wkładów mieszkalnych w spółdzielniach (pkt 4), adaptacje pomieszczeń na cele mieszkalne (pkt 5), kaucje i wypłaty wymagane przy uzyskaniu i zamianie mieszkań pozostających w dyspozycji terenowych organów administracji państwowej zakładów pracy oraz w domach będących w zarządzie jednostek gospodarki uspołecznionej (pkt 6), uzupełnianie wkładu własnego na budowę domu jednorodzinnego (pkt 7) oraz na remonty i modernizację mieszkań, domów jednorodzinnych (pkt 8).

W ocenie Sądu Okręgowego, nie można było przy tym traktować bonów świątecznych (czy pieniężnych świadczeń z okazji świąt) jak zapomogi pieniężnej,

o jakiej mowa w dziale III pkt 1 regulaminu. Po pierwsze bowiem, zasady finansowania zapomóg i doraźnych pomocy zostały jednoznacznie określone w dziale V regulaminu - „Postanowienia końcowe”, gdzie wskazano, że zapomogę mogą otrzymać wyłącznie pracownicy w szczególnej sytuacji; co więcej - zapomoga nie może być przyznawana danej osobie częściej niż raz w roku, z wyłączeniem szczególnych wypadków losowych typu: pożar, zalanie wodą, wybuch gazu itp. Ponadto, przyznawaną pomoc rzeczową lub zapomogę pieniężną musiał zatwierdzić Zarząd Przedsiębiorstwa. Tymczasem z ustaleń stanu faktycznego wynika po pierwsze, że bony były wypłacane temu samemu pracownikowi częściej niż raz

w roku, gdyż przyznawano je zazwyczaj dwa razy w roku (z wyłączeniem lat 2003, 2005 i 2006), co więcej - wypłata bonów nie była uzależniona od wykazania przez pracownika szczególnie ciężkiej sytuacji lub zdarzenia losowego, świadczenia były bowiem przyznawane wszystkim zatrudnionym pracownikom. W tej sytuacji, skoro sam pracodawca w regulaminie uzależnił sam fakt przyznania zapomogi od wykazania istnienia „szczególnej sytuacji”, nie było możliwym uznanie, że chodzi o świadczenia dla wszystkich pracowników, których wysokość jedynie może być niekiedy (nie zawsze) różnicowana, zależnie od wysokości dochodów.

W świetle powyższego, Sąd Okręgowy uznał, że pracodawca administrujący środkami zakładowego funduszu świadczeń socjalnych w analizowanych przypadkach każdorazowo wydatkował je niezgodnie z regulaminem zakładowej działalności socjalnej, gdyż regulamin możliwości przyznania takiego świadczenia socjalnego

w ogóle nie przewidywał. W konsekwencji należało przyjąć, że świadczenia z okazji świąt przyznane przez pracodawcę nie mogły być ocenione w sensie prawnym jako świadczenia socjalne, a jeżeli tak, to nie mogą korzystać z wyjątkowych uprawnień przyznanych tym świadczeniom przez system ubezpieczeń społecznych. Świadczenie może zostać uznane za mające charakter socjalny, nie tylko w sytuacji, gdy spełnia ogólne, określono ustawowo kryteria, ale także gdy i jednocześnie jest to świadczenie, które sam pracodawca uznał za „socjalne” w stworzonym przez siebie regulaminie wydatkowania środków ZFŚS. Sąd I instancji uznał, że już więc tylko z tych względów odwołania musiały zostać oddalone.

Uwadze Sądu Okręgowego nie uszło także, że w toku postępowania płatnik podnosił, iż wbrew twierdzeniom organu rentowego, w Regulaminie ZFŚS określono zasady przyznawania bonów świątecznych, powołując się w tym zakresie na jeden

z załączników do regulaminu, tj. na tabelę nr 3 zatytułowaną „dofinansowanie - przedświąteczna pomoc materialna”, regulującą zasady przyznawania świadczeń kwestionowanych przez ZUS. Jak podnosił płatnik, zgodnie z tą tabelą bony miały być przyznawane pracownikom z uwzględnieniem kryterium dochodowego na członka rodziny brutto i tak też były przyznawane.

Sąd Okręgowy odmówił wiarygodności temu dokumentowi, w zakresie,

w jakim miał on stanowić dowód tego, że od początku obowiązywania u płatnika regulaminu ZFŚS, wypłata bonów była uzależniona od kryterium średniego dochodu na członka rodziny pracownika. Zaakcentował, że dokument ten nie posiada daty wystawienia, co uniemożliwia ustalenie, kiedy został sporządzony, a tym samym, czy został on sporządzony w związku z wypłatą świadczeń w okresie objętym sporem, czy też został sporządzony na potrzeby niniejszego sporu. Ponadto, w żadnym roku kalendarzowym, w którym przyznawano bony nie zastosowano powyższej tabeli (kwota przyznanych bonów poszczególnym pracownikom nie odpowiada progom wynikającym z tabeli), a w każdym roku wysokość bonów przydzielonych niektórym pracownikom przekraczała najwyższą kwotę 380 zł. Co więcej, dokument ten został podpisany jedynie przez Prezesa Zarządu Spółki K. M., przy czym

z analizy akt rentowych i znajdujących się w nich dokumentach spółki wprost wynika, że wszystkie pozostałe dokumenty odnoszące się do zagadnienia świadczeń socjalnych sygnowane były podpisem zarówno Prezesa Spółki, jak i przedstawiciela załogi. Sąd Okręgowy wskazał, że również sam K. M. w swoich zeznaniach złożonych na rozprawie 17 października 2013 r., nie był w stanie wskazać, którego roku dotyczyła powyższa tabela, ani dlaczego w poszczególnych latach nie przyznawano kwot bonów według tabeli.

Sąd Okręgowy wskazał, że w treści samego regulaminu zostały wymienione wprost wyłącznie dwa załączniki: „tabela nr 1” i „tabela nr 2”, dotyczące współfinansowania przez pracodawcę i pracowników wypoczynku. Ponadto w 2009 r. dodano znowu tabelę nr 1, określającą wysokość bonów, a tabela będąca przedmiotem niniejszych rozważań została oznakowana jako tabela nr 3. Do treści regulaminu nigdy nie dodano natomiast zapisów, z których wynikałoby, że ilość załączonych tabel uległa zwiększeniu. Ponadto, brak jest podstaw do uznania, że dokument ten jest w ogóle prawnie ważnym dokumentem regulującym przyznawanie świadczeń z Funduszu, skoro mający podstawową w tym zakresie moc regulamin ZFŚS milczy na temat możliwości przyznawania takich świadczeń, a co za tym idzie, także na temat ustalania ich wysokości. Sąd I instancji zwrócił uwagę, że prezes Zarządu Spółki K. M. przesłuchany na rozprawie 17 października 2013 r., nie był w stanie podać żadnych okoliczności związanych z powstaniem tego dokumentu, co nie pozwoliło zweryfikować źródła jego pochodzenia i daty sporządzenia, a tym samym jego wiarygodności. K. M. zeznał, że nie wie, dlaczego dokumentu tego nie podpisał przedstawiciel załogi. Nie był też w stanie powiedzieć, z jakiej daty jest ten dokument oraz dlaczego nie został okazany w czasie kontroli organu rentowego. Sąd Okręgowy dostrzegł też, że zeznający w sprawie M. C., pełniący od 10 czerwca 2010 r., funkcję dyrektora ds. finansowych zeznał, że nie przypomina sobie, aby widział jakieś inne (prócz załącznika z 2009 r.), załączniki do regulaminu.

Mając na uwadze powyższe, dokument w postaci tabeli nr 3 Sąd I instancji uznał za materiał niewiarygodny, sporządzony wyłącznie na potrzeby niniejszego postępowania, zresztą dość nieudolnie, w szczególności, iż kwoty dofinansowania przedstawione w tej tabeli, nie korespondują z kwotami bonów rzeczywiście wypłaconych. Zgodnie z treścią tabeli nr 3, kryterium przyznawania bonów był średni dochód na członka rodziny brutto. Pracownicy, u których średni dochód na członka rodziny wynosił powyżej 1500 zł, mieli otrzymywać bony o wartości 300 zł, pracownicy, u których w rodzinie średni dochód na członka rodziny wynosił od 900 do 1500 zł, mieli otrzymać bony o wartości do 340 zł, natomiast ci pracownicy, u których w rodzinie średni dochód na członka rodziny wynosił do 900 zł brutto, mieli otrzymać bony o wartości do 380 zł. Sąd Okręgowy wskazał, że wysokości rzeczywiście wypłaconych bonów nie korespondowały ze stawkami wynikającymi z tabeli nr 3. I tak przykładowo - w 2004 r. z okazji świąt Bożego Narodzenia, płatnik przyznał bony o wartości 400 zł, 500 zł, 600 zł, 800 zł, 1100 zł i 1300 zł. Podobnie, w 2005 r. płatnik z okazji świąt Bożego Narodzenia przyznał bony o wartości 400 zł, 1400 zł (R. M., M. M.), 1800 zł, (J. M., K. M., G. K.), 1200 zł (Z. Z. (1), A. Z., P. Z.), 1600 zł (P. M.). W grudniu 2006 r. płatnik przyznał m.in. bony o wartości 2000 zł (M. M., K. M. (2), G. K.), 2400 zł (J. M.), 1000 zł (R. Ś.), 800 zł (J. S.), 400 zł (M. Z.). W marcu 2007 r. płatnik z okazji świąt wielkanocnych przyznał bony o wartości 600 zł (K. M., M. M., J. M., P. M., K. M. (2)). Uwadze Sądu I instancji nie uszło przy tym, że płatnik w toku procesu starał się wykazać, że niektórym pracownikom przyznawano bony o znacznie wyższych wartościach niż w przypadku innych pracowników, z jednoczesnym zobowiązaniem ich do przekazania „nadwyżki” wartości bonów na pokrycie kosztów zorganizowania poczęstunku z okazji świąt dla wszystkich pracowników spółki, w tym i tych zatrudnianych na podstawie umów cywilnoprawnych, a więc nieotrzymujących bonów, niemniej płatnik – na którym spoczywał ciężar dowodu w tej sprawie – nie zaoferował materiału dowodowego, na podstawie którego można by było poczynić takie ustalenia. Jednocześnie Sąd Okręgowy uznał, że - biorąc pod uwagę stosunek wartości bonów do wypłat dokonanych z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych, przy założeniu, że nadwyżki były przekazywane na organizację spotkań - w świetle zasad doświadczenia życiowego nie sposób przyjąć, by organizacja tego rodzaju spotkań generowała aż takie koszty, a przynajmniej płatnik nie wykazał aby w rzeczywistości tak było.

Abstrahując od powyższego, Sąd Okręgowy uznał, że nawet jeżeli by przyjąć, iż faktycznie nadwyżki te przeznaczone były na zorganizowanie świątecznych poczęstunków, należałoby uznać, że świadczenia otrzymywane ze środków Funduszu przeznaczone były faktycznie na inny cel, a mianowicie na zorganizowanie poczęstunku dla ogółu współpracujących ze spółką, a więc nie tylko pracowników, ale i osób współpracujących z nią na podstawie umów cywilnoprawnych. Takie postępowanie z całą pewnością stanowiłoby niezgodne z prawem wydatkowanie środków Funduszu. Nie wiadomo też, czy nie zdarzały się inne, podobne sytuacje, w których pod pozorem przyznawania świadczeń świątecznych, wypłacano w rzeczywistości należności z zupełnie innych tytułów.

Reasumując, Sąd Okręgowy stwierdził, że pomimo iż środki na bony świąteczne pochodziły z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, to sposób dysponowania nimi pozostawał w sprzeczności z art. 8 ustawy o z.f.ś.s. - skoro bowiem przyznanie tych świadczeń nie było przewidziane w regulaminie ZFŚS, to nie stanowiły one świadczeń socjalnych podlegających wyłączeniu z podstawy wymiaru składek. Pracodawca bowiem co prawda administruje funduszem, jednak nie może tego czynić z pominięciem treści regulaminu i przez swoje działania uszczuplać funduszu socjalnego przeznaczonego dla załogi. Skoro więc ad casum wypłata bonów czy dofinansowania nie miały charakteru socjalnego, to wartość owych świadczeń należało uznać za przychód w rozumieniu art. 12 ust. 1 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, stanowiący podstawę wymiaru składek (art. 18 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w zw. z § 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. oraz art. 81 ust. 1 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych). Nawet zaś, gdy zważyć - przynajmniej zgodnie z treścią przedłożonych do akt sprawy dokumentów i wyjaśnień świadków - że w grudniu 2009 r. dokonano podziału bonów zgodnie z kryterium dochodowym, w analizowanym postępowaniu nie można by uznać, że wypłacone w grudniu 2009 r. bony miały charakter świadczenia socjalnego. Jak już bowiem wskazano wyżej - argument, że w grudniu 2009 r. dokonano podziału bonów zgodnie z kryterium dochodowym, mogłyby mieć ewentualnie znaczenie dla rozstrzygnięcia wyłącznie w sytuacji, gdyby w sprawie ustalono, że w regulaminie dotyczącym zasad przyznawania świadczeń z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych jako cel socjalny wymieniono bony świąteczne.

Sąd Okręgowy uznał, że bez znaczenia był podniesiony przez płatnika argument, że w całym spornym okresie korzystanie ze świadczeń było uzależnione od sytuacji materialnej pracowników. Po pierwsze bowiem to, czy tak było, mogłoby być przedmiotem badania przez sąd wyłącznie w sytuacji, gdyby w sprawie ustalono, że w regulaminie dotyczącym zasad przyznawania świadczeń z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych jako cel socjalny wymieniono bony świąteczne czy świadczenia z okazji świąt, co jednak nie miało miejsca. Po drugie, w ocenie Sądu Okręgowego, płatnik nie sprostął ciężarowi dowodu w zakresie wykazania, że w istocie przyznając świadczenia z ZFŚS w całym spornym okresie kierował się kryteriami, o jakich mowa w art. 8 ust. 1 ustawy o z.f.ś.s. Sąd I instancji zwrócił uwagę, że jeśli chodzi o bony pieniężne z okazji świąt Bożego Narodzenia oraz świąt wielkanocnych, przyznawane w latach 2002-2010, nie przedstawiono jasnych i precyzyjnych dowodów, z których wynikałoby, iż przyznanie prawa do tych świadczeń uzależniano od sytuacji rodzinnej, życiowej i materialnej pracowników. Wysokość przyznawanych pracownikom bonów była wprawdzie zróżnicowana (choć nie we wszystkich latach), jednak nie wyjaśniono, jakie konkretnie zasady rządziły owym zróżnicowaniem, jakie kryteria decydowały o tym, że konkretna osoba dostanie bon o wartości np. 200 zł, a nie 300 zł czy 400 zł. Sąd I instancji podkreślił, że ma świadomość, że przepis art. 8 ust. 1 ustawy o z.f.ś.s., odwołujący się do kryteriów socjalnych, jest dosyć ogólnikowy i nie zawiera żadnych konkretnych wskazówek dotyczących sposobu gromadzenia informacji o stanie majątkowym, sytuacji rodzinnej czy dochodach osób uprawnionych (w szczególności przepis ten nie wprowadza zaś obowiązku składania przez pracowników stosownych oświadczeń w formie pisemnej). Ważne jest jednak to, aby w danym zakładzie pracy istniały jednolite, obiektywne, a przede wszystkim dające się zweryfikować kryteria, którymi kieruje się pracodawca przy rozdzielaniu bonów. Niewątpliwie częściowe informacje o stanie rodzinnym będą wynikać z dokumentów zgromadzonych w aktach osobowych pracownika czy w zgłoszeniach do ubezpieczenia społecznego. W pozostałym zakresie właściwym sposobem zdobycia informacji o sytuacji osób uprawnionych mogą zaś być ich oświadczenia. Oświadczenia takie mogą być składane w dowolnej formie, ale możliwe jest też określenie przez pracodawcę ich wzoru czy choćby tylko zakresu informacji, jakie powinny być w nich zawarte. Mając zaś na uwadze swój dobrze rozumiany interes

(w tym także fakt, iż już od 1 stycznia 2003 r. ZUS ma 10, a nie jak wcześniej, 5 lat na dochodzenie zapłaty zaległych składek na swoją rzecz) i fakt, że nie płacąc składek od wypłacanych bonów korzysta się z wyjątkowo dopuszczonego zwolnienia od obciążeń publicznoprawnych, płatnik powinien zatroszczyć się także i o to, by w razie wątpliwości móc w sposób jasny i przejrzysty przedstawić stosowane przez siebie zasady przydziału świadczeń.

Nie uszło również uwadze Sądu Okręgowego, że świadkowie M. C., J. N. oraz D. W. zeznali, że bony w całym spornym okresie były wypłacane przy zastosowaniu kryterium dochodowego na zasadzie wynikającej z załącznika do regulaminu ZFŚS, jednakże w ocenie Sądu I instancji, również twierdzenia świadków okazały się niewystarczające dla przyjęcia prawdziwości twierdzeń płatnika. Po pierwsze, Sąd Okręgowy zważył, że wszyscy przesłuchani wskazywali jedynie, że podziałem bonów w spornym okresie zajmował się zmarły J. M., dlatego niemożliwym było zweryfikowanie ich twierdzeń w tym zakresie. Co więcej, świadkowie wypowiadali się głównie na temat swoich przypuszczeń co do tego, na jakich zasadach były przydzielane bony, żaden ze świadków nie brał czynnego udziału przy podziale bonów.

W związku, z powyższym, Sąd Okręgowy oddalił odwołania.

W oparciu o przepisy art. 98 § 1 i 3 w zw. z art. 99 k.p.c. oraz § 11 ust. 2 w zw. z § 2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r.

w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2002 r. Nr 163, poz. 1349) – Sąd I instancji zasądził od płatnika na rzecz organu rentowego kwotę 480 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (po 60 zł za każdą ze spraw). Nie widział podstaw, by przyznać pełnomocnikom organu zwrot kosztów zastępstwa w kwotach wyższych niż stawka minimalna, skoro ich udział w procesie był mierny (ograniczyli się wyłącznie do złożenia pism procesowych, nie stawili się na żadnej rozprawie).

Apelację od powyższego wyroku wniósł płatnik - (...) sp. z o.o.

w Ż.. Zarzucił: 1) naruszenie art. 365 § 1 k.p.c. poprzez oddalenie odwołania wskutek uznania, że w obowiązującym u płatnika regulaminie zakładowego funduszu świadczeń socjalnych nie przewidziano w ogóle celu wydatkowania środków funduszu w postaci finansowania okazjonalnych bonów pieniężnych z okazji świąt oraz że płatnik administrując środkami tego funduszu każdorazowo wydatkował je niezgodnie z obowiązującym u niego regulaminem, w sytuacji, gdy prawomocnymi wyrokami Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z 24 maja 2013 r. (sygn. III AUa 12/13) oraz z 4 grudnia 2012 r. (sygn. III AUa 563/12) przesądzono, że sporne w sprawie świadczenia socjalne „bezsporne zostały ustalone w regulaminie funduszu”, a z „ustaleń sprawy wynika, że regulamin zakładowego funduszu świadczeń socjalnych obowiązujący

w zakładzie płatnika przewidywał przeznaczenie środków na funduszu na „Dofinansowanie - przedświąteczna pomoc materialna” (tabela nr (...) oraz załącznik nr (...) do Regulaminu Funduszu Świadczeń Socjalnych z 21 października 2009 r.), jak również, że analiza obowiązujących przepisów prowadzi do wniosku, że „rzeczą organu rentowego jest przede wszystkim analiza celów socjalnych i źródeł ich finansowania, a wadliwe jest założenie, aby wskazany cel socjalny utożsamiać wyłącznie z kryteriami przyznawania świadczeń socjalnych, a przez to, aby przyznać organowi rentowemu uprawnienie do weryfikacji kryteriów socjalnych, przyjętych przez płatnika”, a zatem w niniejszej sprawie Sąd I instancji obowiązany był uznać, że wskazana powyżej kwestia prawna, która była przedmiotem rozstrzygnięcia w innych sprawach, a która ma znaczenie prejudycjalne w niniejszej sprawie, kształtuje się tak jak to przyjęto we wcześniejszych prawomocnych orzeczeniach; 2) naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. poprzez uznanie, że obowiązujący u płatnika Regulamin Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych nie przewidywał możliwości przyznania pracownikom bonów towarowych, ponieważ: - Tabelę nr (...) dyskwalifikował sam fakt nieopatrzenia jej datą wystawienia, co uniemożliwia ustalenie, kiedy dokument ten został sporządzony, w sytuacji, gdy sam brak daty na spornym załączniku nie pozwala na odmowę obdarzenia go przymiotem wiarygodności z tego powodu, ponieważ przesłuchani w sprawie świadkowie (J. N. oraz M. C.) zgodnie wskazali, że jednym z załączników do obowiązującego u płatnika regulaminu zakładowego funduszu świadczeń socjalnych była „tabela, w zależności od której przydzielano świadczenia”, a „wypłata świadczeń to była realizacja progów, z których wynikała wysokość świadczeń”; - w żadnym

roku kalendarzowym, w którym przyznawano boni, nie zastosowano powyższej tabeli (kwota przyznanych bonów poszczególnym pracownikom nie odpowiada progom wynikającym z tabeli),

a w każdym roku wysokość bonów przydzielanych niektórym pracownikom przekraczała najwyższą kwotę 380 zł, w sytuacji, gdy zgromadzony w sprawie materiał dowodowy prowadzi do wniosku, że wysokość bonów determinowana była procedurą ich przyznawania, a nawet jeśli przyjąć, że ich wysokość była ustalana przez płatnika z naruszeniem wskazań wynikających z Tabeli nr 3, nie powoduje to per se, iż środki te były wydatkowane z naruszeniem kryterium socjalnego; - płatnik nie wyjaśnił, jakie konkretne zasady rządziły różnicowaniem wysokości przyznawanych świadczeń, jakie konkretne zasady decydowały o tym, że konkretna osoba dostanie bon o wartości np. 200 zł, a nie 300 zł, czy 400 zł, w sytuacji, gdy

z zeznań indagowanych w sprawie świadków wynikało, że w pierwszej kolejności ustalana była wysokość ogólnej puli świadczeń finansowanych z Funduszu, następnie wysokość konkretnych świadczeń dla poszczególnych beneficjentów była określana na podstawie progów dochodowych wskazanych w załącznikach do Regulaminu Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych z dnia 17 lipca 2001 r., zaś ostatnim etapem ustalania ich wysokości były korekty dokonywane przez dyrektora do spraw finansowych - J. M.; 3) naruszenie art. 2 pkt 1 w zw. z art. 8 ust. 1 i 2 ustawy o z.f.ś.s. oraz punktu 3 lit. c działu III Regulaminu Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych z dnia 17 lipca 2001 r., obowiązującego u płatnika składek (...) sp. z o.o. oraz Tabeli nr (...), stanowiącej załącznik do tego Regulaminu, a także art. 8 k.p., poprzez uznanie, że w obowiązującym u płatnika Regulaminie nie przewidziano celu wydatkowania środków funduszu w postaci finansowania okazjonalnych bonów pieniężnych z okazji świąt, a także naruszenie procedurę przyznawania tych świadczeń, w sytuacji, gdy: - sporne w sprawie świadczenia zostały przewidziane wprost w Tabeli nr (...) zatytułowanej „Dofinansowanie-przedświadczenia pomoc materialna”, stanowiącej jeden z załączników do Regulaminu Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych z dnia 17 lipca 2001 r.; - wręczanie bonów pieniężnych następowało każdorazowo w trakcie imprez okazjonalnych, organizowanych z okazji Świąt Bożego Narodzenia oraz Świąt Wielkanocnych, a zgodnie z treścią działu III pkt 3 lit. c Regulaminu Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych z dnia 17 lipca 2001 r., środki socjalne mogły być przeznaczane również na finansowanie wypoczynku pracowników, zaś jedną z form tego wypoczynku jest organizowanie imprez okazjonalnych; - działalność w postaci imprez okazjonalnych, organizowanych z okazji Świąt Bożego Narodzenia i Świąt Wielkanocnych - mieści się w pojęciu działalności socjalnej w rozumieniu ustawy o z.f.ś.s. jako rodzaj działalności rekreacyjnej, względnie działalność w postaci różnych form krajowego wypoczynku;

- imprezy okazjonalne stanowiły inne świadczenia (usługi) niż przewidziane w art. 8 ust. 1 ustawy o z.f.ś.s. ulgowe świadczenia (usługi) i organizowane były na zasadzie powszechnej dostępności, a udział w nich nie mógł być uzależniony od tzw. kryterium socjalnego, czyli od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu, albowiem zaprzeczałoby to istocie tej usługi; - przewidziane w ramach powyższych imprez okazjonalnych na rzecz uczestników (pracowników) dodatkowe ulgowe świadczenia (usługi) w postaci bonów pieniężnych były uzależnione od kryterium socjalnego, gdyż ich wysokość uzależniona była od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej beneficjentów; - wydatkowanie środków Funduszu następowało więc zgodnie z treścią Regulaminu Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych z dnia 17 lipca 2001 r. (dział III pkt 3 lit. c oraz Tabela nr (...)),

a postanowienia tego Regulaminu były zgodne z zasadą przyznawania świadczeń według kryterium socjalnego, określonego przepisami ustawy o z.f.ś.s.; - przy przyznawaniu spornych świadczeń nie naruszono trybu ich przyznawania przewidzianego w Regulaminie Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych z dnia 17 lipca 2001 r., a nawet przy przyjęciu, że wydatkowanie środków z funduszu socjalnego było formalnie w niezgodzie z postanowieniami Regulaminu Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych, to odmawianie tym świadczeniom charakteru socjalnego tylko z tego powodu, że zostały wydatkowane w zawyżonej lub zaniżonej wysokości, pozostawałoby w sprzeczności ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem uprawnień organu rentowego do obejmowania obowiązkiem składkowym świadczeń nie mających charakteru socjalnego, ale dodatkowo byłoby rażąco niesprawiedliwe, skoro cel wydatkowania spornych kwot nie odbiegał od realizacji celów, dla których przeznaczane są środki funduszu socjalnego i z tej przyczyny świadczenia te winny pozostawać pod ochroną normy art. 8 k.p.

W uzasadnieniu apelacji płatnik powołał się na wyroki: Sądu Najwyższego -

z dnia 12 lipca 2002 r. (V CKN 1110/00, Lex nr 74492), z 28 marca 2006 r., (I UK 213/05, Lex nr 277891), z 1 lutego 2011r. (I CSK 249/10, Lex nr 936477), Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 11 sierpnia 2005 r. (I ACa 893/05, Lex nr 175591), Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Lublinie z 29 stycznia 2008 r. (II SA/Lu 905/07, Lex nr 469824), Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 22 stycznia 2009 r. (V ACa 551/08, publ. OSA 2010/9/9-24), Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z 19 czerwca 2008 r. (I ACa 544/07, Lex nr 468597), z 20 lutego 2013 r., (I ACa 18/13, Lex nr 1344255).

W zakresie niepowtarzającym się w treści zarzutów płatnik wskazał, że w wyroku w spr. III AUa 12/13 Sąd Apelacyjny w Szczecinie uznał również, że sporny załącznik do Regulaminu Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych obowiązywał co najmniej od 10 lutego 2004 r., a więc daty ogłoszenia wpisu

w Monitorze Sądowym i Gospodarczym o powołaniu K. M. na stanowisko prezesa spółki. Stwierdził dalej, że w innym, wydanym w analogicznej sprawie wyroku z 4 grudnia 2012 r. (III AUa 563/12), Sąd Apelacyjny w Szczecinie wprost wskazał, że organ rentowy nie posiada ustawowych kompetencji do oceny

i kwestionowania procedury przyznawania świadczeń socjalnych oraz rzeczywistych kryteriów ich przyznawania. Wskazał, że w cytowanych wyrokach przesądzono zatem (jako kwestię prejudycjalną), brak uprawnień organu rentowego do wydania zarówno decyzji będącej przedmiotem rozpoznania w sprawie prawomocnie zakończonej, jak i sprawie niniejszej oraz fakt ustalenia spornych w sprawie świadczeń

w obowiązującym u płatnika składek Regulaminie Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych; zatem w sposób wiążący dla stron zastosowano normę indywidualno - konkretną ustalając istniejący stan prawny (brak kompetencji organu rentowego do wydania zaskarżonej decyzji na podstawie zastosowanych kryteriów), jak i podstawy stosowanych kryteriów redystrybucji bonów świątecznych (tabela nr (...) oraz załącznik nr (...) do Regulaminu Funduszu Świadczeń Socjalnych z 21 października 2009 r.). Stwierdził, że w tym zakresie orzeczenie Sądu Apelacyjnego jako prawomocne wywołuje skutek, o którym mowa w art. 365 k.c., a to z kolei determinuje obowiązek uznania przez Sąd Okręgowy w niniejszej sprawie, że sfinansowanych z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych u płatnika składek bonów towarowych nie wlicza się do podstawy wymiaru składek. Apelujący wskazał, że na gruncie niniejszej sprawy

i sprawy prawomocnie rozstrzygniętej wyrokiem tutejszego Sądu Apelacyjnego z 24 maja 2013 r. (III AUa 12/13) oraz z 4 grudnia 2012 r. (III AUa 563/12), zachodzi zarówno tożsamość przedmiotowa, jak i podmiotowa. Skoro zatem, pomiędzy stronami niniejszego postępowania (Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w (...) sp. z o.o.) została już prawomocnie przesądzona kwestia podstawy wymiaru składek z tego tytułu, to niedopuszczalne jest ponowne badanie tej kwestii w niniejszym postępowaniu.

W zakresie naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. skarżący podniósł, że zeznania świadków potwierdzają, że Tabela nr 3 stanowiła podstawę ustalania wysokości bonów u płatnika. Wskazał, że podpisany pod Tabelą nr (...) K. M., prezesem zarządu spółki został w grudniu 2003 r., a fakt ten został ujawniony

w KRS-ie 26 stycznia 2004 r., a ogłoszony w Monitorze Sądowym i Gospodarczym 10 lutego 2004 r. (MSiG nr 28/2004). Zgodnie zaś z treścią art. 15 ust. 1 ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (Dz. U. z 2007r., Nr 168, poz. 1186), od dnia ogłoszenia w Monitorze Sądowym i Gospodarczym nikt nie może zasłaniać się nieznaną ogólnością ogłoszonych wpisów. Ponadto z art. 17 ust. 1 cytowanej ustawy wynika, że dane wpisane do rejestru są prawdziwe. W związku z powyższym, podniósł, że Sąd I instancji nie mógł negować tego, że K. M. był prezesem zarządu płatnika składek co najmniej od 10 lutego 2004 r. (data ogłoszenia wpisu w Monitorze Sądowym i Gospodarczym), a tym bardziej wywodzić z tej okoliczności negatywnych konsekwencji dla skarżącego; w tym zakresie Sąd Okręgowy był związany domniemaniem zawartym w art. 17 ust. 1 ustawy o KRS

i wbrew wpisowi nie mógł przyjmować, że począwszy od dnia 10 lutego 2004 r. (data ogłoszenia w MSiG) K. M. nie był prezesem zarządu spółki (uchwała Sądu Najwyższego z 5 grudnia 2008 r. sygn. akt III CZP 124/08, wyrok Sądu Najwyższego z 16 stycznia 2009 r., sygn. V CSK 231/08, Lex nr 496382). Apelujący wskazał, że w tej sytuacji, przyjmując należało, że Tabela nr (...) będąca załącznikiem do Regulaminu Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych z 17 lipca 2001 r. obowiązywała u płatnika składek co najmniej od 10 lutego 2004 r.

Nadto, w ocenie skarżącego, zgromadzony materiał dowodowy prowadzi do wniosku, że wysokość bonów determinowana była procedurą ich przyznawania, opisaną przez świadka J. N. oraz M. C.. Żaden przepis nie wskazuje sposobu, w jaki pracodawca kwestię wysokości przyznawanych świadczeń ma regulować w obowiązującym u niego regulaminie. Podniósł, że sama treść Tabeli nr 3 wskazuje, że określone w niej kwoty stanowią progi maksymalne, których przyznawane świadczenia nie powinny przekraczać, a nie sztywne kwoty określające wysokość świadczeń. Stwierdził, że skoro wysokość bonów nie przekraczała kwot wskazanych w Tabeli nr (...), bezspornie nie sposób twierdzić o naruszeniu zasad przyznawania tych świadczeń. Wskazał, że przyczyną przyznawania niektórym wybranym osobom zawyżonych (w relacji do Tabeli nr (...)) świadczeń, była potrzeba zorganizowania świątecznych poczęstunków. Stwierdził, że w sytuacji, w której środki wydatkowano z funduszu świadczeń socjalnych zgodnie z ich przeznaczeniem określonym ustawą, ale z naruszeniem przepisów dotyczących trybu postępowania, Sąd Najwyższy przy ocenie sposobu dysponowania środkami tego funduszu dopuścił możliwość stosowania klauzul generalnych przewidzianych w art. 8 k.p. (por. wyrok Sądu Najwyższego z 25 sierpnia 2004 r., sygn. I PK 22/03). Poza tym, powołał się na wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z 4 grudnia 2012 r. (III AUa 563/12). Wskazał, że stanowisko Sądu Okręgowego, zgodnie z którym naruszenie trybu (procedury) przyznawania spornych świadczeń, polegające na ich przyznaniu

w zaniżonej lub zawyżonej wysokości roku miałyby pozbawiać te świadczenia charakteru socjalnego jest trudne do zaakceptowania; nawet jeśli wydatkowanie środków z funduszu socjalnego pozostawało formalnie w niezgodzie z postanowieniami Tabeli nr (...) stanowiącej załącznik do Regulaminu Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych (czemu skarżący zaprzecza), to jednak cel wydatkowania spornych kwot nie odbiegał od realizacji celów, dla których przeznaczane są środki funduszu socjalnego i z tej przyczyny winno pozostawać pod ochroną normy art. 8 k.p. Stwierdził, że odmawianie spornym w sprawie świadczeniom charakteru socjalnego, tylko z tego powodu, że zostały wydatkowane wprawdzie na cele socjalne, lecz w niewłaściwej wysokości, pozostawałoby w sprzeczności ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem uprawnień organu rentowego do obejmowania obowiązkiem składkowym świadczeń nie mających charakteru socjalnego i byłoby rażąco niesprawiedliwe.

Apelujący stwierdził również, że sposób aktualizowania treści Regulaminu Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych należy do wyłącznej kompetencji płatnika składek i nic nie stało na przeszkodzie dokonywaniu jego aktualizacji poprzez dodawanie dodatkowych załączników bez zmiany treści pierwotnego tekstu regulaminu. Podniósł, że żaden przepis nie reguluje tej kwestii i płatnik składek mógł ją regulować w dowolny sposób. Uznał, że w żadnym razie praktyka taka nie może przesądzać o tym, że opracowany przez płatnika regulamin pozbawiony jest mocy wiążącej. Podniósł dalej, że na fakt różnicowania według kryterium socjalnego wysokości świadczeń przyznawanych z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych wskazywały zarówno dowody w formie dokumentarnej (tak Tabela nr (...) oraz Załącznik nr (...) Regulaminu Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych z 17 lipca 2001 r.), jak i osobowej (zeznania świadków M. C. i J. N.). Wskazał nadto, że M. C., opisując procedurę przyznawania świadczeń z Funduszu świadek zeznał, że w pierwszej kolejności była ustalana pula do podziału, a następnie świadczenia były przydzielane pracownikom mechanicznie według progów określających wysokość świadczeń, zaś ostatnim etapem przyznawania świadczeń były korekty dokonywane przez J. M.. Opisany powyżej sposób ustalania wysokości świadczeń potwierdził również świadek J. N., indagowana na rozprawie 13 września 2012 r., a zatem, w pierwszej kolejności ustalana była wysokość ogólnej puli świadczeń finansowanych z Funduszu, następnie wysokość konkretnych świadczeń dla poszczególnych beneficjentów była określana na podstawie progów dochodowych wskazanych w załącznikach do Regulaminu Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych z 17 lipca 2001 r., zaś ostatnim etapem ustalania ich wysokości były korekty dokonywane przez dyrektora do spraw finansowych - J. M.. Wobec powyższego, zdaniem apelującego, nie sposób zaaprobować twierdzenia Sądu Okręgowego, iż zasady różnicowania wysokości świadczeń socjalnych nie zostały w sprawie wyjaśnione.

Co do zarzutu naruszenia art. 2 pkt 1 w zw. z art. 8 ust. 1 i 2 ustawy o z.f.ś.s. oraz punktu 3 lit. c działu III Regulaminu Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych z dnia 17 lipca 2001 r., skarżący wskazał, że Sąd Okręgowy ograniczył się do zbadania tego, czy sporne w sprawie bony towarowe mogły być uznane za zapomogę pieniężną. Podniósł, że sporne w sprawie świadczenie zostało przewidziane wprost w Tabeli nr (...) zatytułowanej „Dofinansowanie - przedświąteczna pomoc materialna” oraz sporządzonym 21 października 2009 r. Załączniku nr (...) do Regulaminu Zakładowego

Funduszu Świadczeń Socjalnych. Wskazał, że w praktyce, powyższe świadczenie socjalne w postaci dofinansowania - przedświątecznej pomocy materialnej przybrało postać bonów pieniężnych wręczanych jego beneficjentom w trakcie imprez okazjonalnych i już choćby z tego powodu, twierdzenie Sądu Okręgowego, jakoby rzeczone świadczenia nie miały umocowania w treści obowiązującego u płatnika Regulaminu Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych, nie jest – zdaniem apelującego - zasadne.

Poza tym wskazał, że bezspornym w sprawie jest fakt, że wręczanie bonów pieniężnych następowało każdorazowo w trakcie imprez okazjonalnych, organizowanych z okazji Świąt Bożego Narodzenia oraz Świąt Wielkanocnych i finansowanych ze środków zakładowego funduszu świadczeń socjalnych (vide: zeznania zainteresowanego A. O. złożone na rozprawie 1 marca 2012 r., zeznania świadka M. C. złożone na rozprawie 24 maja 2012 r., zeznania J. N. złożone na rozprawie 13 września 2012 r.). Podniósł, że zgodnie z treścią działu III pkt 3 lit. c Regulaminu Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych z dnia 17 lipca 2001 r., środki socjalne mogą być przeznaczane również na finansowanie wypoczynku pracowników, zaś jedną z form tego wypoczynku jest organizowanie imprez okazjonalnych. Stwierdził, że powyższe okoliczności poddają w wątpliwość prawidłowość rozważań Sądu I instancji, które legły u podstaw zaskarżonego orzeczenia, w szczególności w zakresie dopuszczalności kwalifikowania spornych w sprawie świadczeń jako zapomogi pieniężnej, o której mowa w dziale III pkt 1 Regulaminu Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych z dnia 17 lipca 2001 r., skoro świadczenie to winno być rozpatrywane w kontekście zapisów działu III pkt 3 lit. c Regulaminu. W ocenie skarżącego, powyższa okoliczność ogniskuje spór

w niniejszej sprawie wokół pojęcia działalności socjalnej w rozumieniu art. 2 ust. 1 ustawy o z.f.ś.s., a przede wszystkim oceny dopuszczalności dokonywania z Funduszu wydatków na tzw. imprezy integracyjne organizowane na zasadzie powszechnej dostępności, w trakcie których beneficjentom przyznawano świadczenia w postaci bonów pieniężnych już przy zastosowaniu kryterium socjalnego, uzależniającego ich wysokość od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej. Zdaniem apelującego, działalność w postaci imprez organizowanych z okazji Świąt Bożego Narodzenia i Świąt Wielkanocnych - mieści się w pojęciu działalności socjalnej (art. 2 ust. 1 ustawy o z.f.ś.s.) jako rodzaj działalności rekreacyjnej, względnie działalności w postaci różnych form krajowego wypoczynku. Wskazał, że w dziale III pkt 3 lit. c Regulaminu Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych z dnia 17 lipca 2001 r., przewidziano możliwość finansowania ze środków Funduszu imprez okazjonalnych. Powołał się na wyrok Sądu Najwyższego z 23 października 2008 r. (II PK 74/08, OSNP 2010/7-8/88). Wskazał, że również zgodnie z wykładnią funkcjonalną, trudno byłoby przyjąć, że korzystanie z takich form działalności socjalnej jak spotkania integracyjne miałyby być uzależnione od tzw. kryterium socjalnego, czyli od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu - zaprzeczałoby to istocie tej usługi. Gdyby jednak w ramach tej usługi przewidziano na rzecz uczestników dodatkowo ulgowe świadczenia (usługi), to powinny one zostać uzależnione od kryterium socjalnego. Apelujący powołał się nadto na wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego we Wrocławiu z 9 stycznia 2003 r. (I SA/Wr 2206/00, Lex nr 84018). Podniósł, że skoro impreza miała charakter powszechny, to badanie sytuacji rodzinnej i materialnej osób, które w niej uczestniczyły byłoby zaprzeczeniem celu imprezy i również przyjęty w spółce sposób przyznawania ulgowych świadczeń, który przybrał formę bonów pieniężnych mieścił się w pojęciu „Dofinansowania-przedświątecznej pomocy materialnej” przewidzianej w Tabeli nr (...), stanowiącej załącznik do Regulaminu Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych z dnia 17 lipca 2001 r., a przy przyznawaniu tych świadczeń, pracodawca determinując ich wysokość, kierował się kryterium socjalnym, tj. „średnim dochodem na członka rodziny brutto”, wskazanym w cytowanej Tabeli nr 3. Wskazał, że przyjęte w tym zakresie kryterium dochodu na członka rodziny odzwierciedla zarówno sytuację materialną, gdyż suma dochodów przypadających na członka rodziny daje obraz sytuacji materialnej gospodarstwa domowego beneficjenta świadczenia, jak i sytuację rodzinną, gdyż uzależnia pośrednio wysokość świadczenia od liczby członków gospodarstwa domowego oraz od tego, czy uzyskują oni dochody. W ocenie apelującego, trudno o bardziej miarodajne kryterium oceny sytuacji materialnej niż dochód na członka rodziny i wobec powyższego uznać należy, że skarżący wydatkował środki Funduszu zgodnie z treścią Regulaminu Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych z dnia 17 lipca 2001 r. (dział III pkt 3 lit. c oraz Tabela nr (...)),

a postanowienia tego Regulaminu były zgodne z zasadą przyznawania świadczeń według kryterium socjalnego, określonego przepisami ustawy o z.f.ś.s.

W związku z powyższym, skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku, uwzględnienie odwołań i uznanie, że do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne zainteresowanych nie wlicza się wartości wydanych bonów towarowych sfinansowanych z zfśś oraz zasądzenie od organu rentowego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

W odpowiedzi na apelację organ rentowy wniósł o oddalenie apelacji oraz o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja płatnika okazała się uzasadniona. Oceniając ponownie materiał dowodowy zgromadzony w sprawie i dokonując jego subsumcji do przepisów prawa, Sąd Apelacyjny uznał za zasadne wydanie wyroku reformatoryjnego poprzez uwzględnienie odwołań spółki (...) od zaskarżonych decyzji organu rentowego.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, zarzut naruszenia art. 365 § 1 k.p.c. okazał się jednak nieuzasadniony. Należy podkreślić, że w sprawach dotyczących świadczeń z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, sąd bada charakter przyznanego świadczenia w odniesieniu do każdego z zainteresowanych z osobna, analizując m.in., czy wystąpiła przesłanka socjalnego charakteru świadczenia, tj. uzależnienia go od sytuacji życiowej każdego z zainteresowanych. Sąd Apelacyjny wskazuje, że w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych treść zaskarżonej decyzji wyznacza granice rozstrzygnięcia danej sprawy i sąd nie jest związany rozstrzygnięciami w innych sprawach, które były rozpoznawane wskutek wniesienia odwołań od innych decyzji (por. postanowienie SN z 22 lutego 2012 r., II UK 275/11, Lex nr 1215286), nawet jeśli stroną był (jak w niniejszej sprawie), ten sam płatnik, a w stanie faktycznym istnieją pewne podobieństwa. Zatem, mimo że Sąd Apelacyjny rozstrzygając wskazywane sprawy III AUa 12/13 czy III AUa 563/12, zajął określone stanowisko, nie oznacza to, że powyższe orzeczenia są prejudykatami (podstawą rozstrzygnięcia) dla niniejszej sprawy. Mimo że w powyższych sprawach Sąd Apelacyjny zajął stanowisko np. w kwestii braku uprawnień organu rentowego do weryfikacji kryteriów socjalnych przyjętych przez płatnika, to jednak nie przesądziło to o braku wliczenia bonów towarowych do podstawy wymiaru składek. Sprawa niniejsza dotyczyła innych zainteresowanych, toteż należało zbadać, czy wystąpiła przesłanka socjalnego charakteru świadczenia dla każdego z zainteresowanych z osobna.

Sąd Apelacyjny uznał jednak pozostałe zarzuty za uzasadnione.

Należy wskazać, że art. 1 ust. 1 ustawy o z.f.ś.s. określa zasady tworzenia w zakładach pracy ZFŚŚ, zwanego dalej „Funduszem”, i zasady gospodarowania środkami tego Funduszu, przeznaczonego na finansowanie działalności socjalnej organizowanej na rzecz osób uprawnionych do korzystania z Funduszu oraz na dofinansowanie zakładowych obiektów socjalnych ale przy założeniu, że Fundusz został uruchomiony. Bez wątpliwa zatem pojęcie „socjalny” utożsamiane jest z zaspokajaniem potrzeb bytowych, materialnych i kulturalnych uprawnionych osób. Z kolei zasady gospodarowania Funduszem oznaczają sposób podejmowania decyzji związanych z wydatkowaniem środków finansowych i sposobem ich gromadzenia. Świadczenia socjalne nie są elementem stosunku pracy. Ze środków Funduszu finansuje się zatem świadczenia niewynikające z warunków wynagradzania za pracę oraz niezależne od wyników i jakości wykonywanej pracy. Jedynie te działania, które podejmowane są w interesie pracowników, a nie pracodawcy, mieszczą się w ustawowym pojęciu zakładowej działalności socjalnej. W art. 2 pkt 1 ustawa definiuje, że działalność socjalna to usługi świadczone przez zakłady pracy na rzecz różnych form wypoczynku, działalności kulturalno-oświatowej, sportowo-rekreacyjnej, udzielanie pomocy materialnej - rzeczowej lub finansowej, a także zwrotnej lub bezzwrotnej pomocy na cele mieszkaniowe na warunkach określonych umową. Definicja działalności socjalnej daje zatem

pracodawcy możliwość zakupu ze środków funduszu m. in. bonów towarowych z okazji świąt Bożego Narodzenia czy Wielkanocy z tytułu zwiększonych wydatków w tym okresie. W myśl art. 8 ust. 1 i 2 powoływanej ustawy, przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z Funduszu uzależnia się od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu. Zasady i warunki korzystania z usług i świadczeń finansowanych z Funduszu, z uwzględnieniem ust. 1, oraz zasady przeznaczania środków Funduszu na poszczególne cele i rodzaje działalności socjalnej określa pracodawca w regulaminie. Pracodawca, u którego nie działa zakładowa organizacja związkowa, uzgadnia regulamin z pracownikiem wybranym przez załogę do reprezentowania jej interesów. Ustawa nie nakazuje pracodawcy formułowania określonych kryteriów, nie określa też procedury dysponowania środkami funduszu, pozostawiając te kwestie dobrowolnej decyzji pracodawcy, stawia jedynie wymóg uzależniania świadczeń z funduszu od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej oraz wymóg określenia zasad i warunków korzystania ze środków funduszu.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, przywołane przepisy prawa pozwalają na wniosek, że analiza realności kryterium przyznawania świadczeń jest o tyle istotna, o ile budzi wątpliwości realizacja przez pracodawcę celu socjalnego świadczenia, natomiast brak dotrzymania przez pracodawcę ustalonych w regulaminie kryteriów przyznania świadczenia, przy ewidentnej realizacji celu socjalnego świadczenia, w żadnym razie nie może dyskredytować świadczenia i arbitralnie przesądzać o zaniechaniu realizacji celów socjalnych, a tym samym o wynagrodzeniowej naturze świadczenia. Należy przy tym podkreślić, że jedyna sankcja ustawowo sformułowana za naruszenie przepisów ustawy sprowadza się do art. 8 ust. 3 ustawy o z.f.ś.s., który stanowi, że związkom zawodowym przysługuje prawo wystąpienia do sądu pracy z roszczeniem o zwrot Funduszowi środków wydatkowanych niezgodnie z przepisami ustawy lub o przekazanie należnych środków na Fundusz oraz art. 12a: Kto, będąc pracodawcą lub będąc odpowiedzialnym, w imieniu pracodawcy, za wykonywanie przepisów ustawy, nie wykonuje przepisów ustawy albo podejmuje działania niezgodne z przepisami ustawy, podlega karze grzywny. W sprawach, o których mowa w ust. 1, orzeka się na podstawie wniosku pochodzącego od właściwego organu Państwowej Inspekcji Pracy w trybie określonym przepisami Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, świadczenia w postaci bonów świątecznych przyznane pracownikom przez (...) spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością w Ż. z ZFŚS, nie stanowią podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne. Przede wszystkim, Sąd Apelacyjny w Szczecinie konsekwentnie stoi na stanowisku, że jeżeli świadczenia w postaci bonów były wydatkowane ze środków zgromadzonych na rachunku ZFŚS z przeznaczeniem na cel socjalny, to nie podlegają one oskładkowaniu w myśl § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia z 1998 r. W szczególności nie przesądza o tym dysponowanie środkami ZFŚS przez nieprawidłowo umocowany organ bądź osobę, czy przeznaczanie ich na cel socjalny wynikający wprawdzie z ustawy o z.f.ś.s., ale nieujawniony w regulaminie obowiązującym u danego pracodawcy. Wszelkie ujawnione w toku procesu nieprawidłowości w sposobie rozdysponowywania środkami ZFŚS podlegają kontroli sądu pracy, do którego przysługuje związkom zawodowym prawo wystąpienia z roszczeniem o zwrot środków wydatkowanych niezgodnie z przepisami ustawy (art. 8 ust. 3 ustawy o z.f.ś.s.).

Sąd Okręgowy dokonał niewłaściwej wykładni podstaw materialnoprawnych ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne. Zasady ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne regulują przepisy ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, natomiast składek na ubezpieczenie zdrowotne - art. 23 ust. 1 i 7 ustawy o p.u. NFZ i art. 81 ust. 1 i 6 zastępującej tę ustawę ustawy o ś.o.z.f.ś.p. W § 2 ust. 1 rozporządzenia z 1998 r. wymieniono przychody, które nie stanowią podstawy wymiaru składek, w tym, w punkcie 19 świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych. Co prawda, do 30 stycznia 2004 r., rozporządzenie w § 2 zawierało pkt 12, obecnie uchylony, o treści: „wartość świadczeń okolicznościowych przyznawanych w formie rzeczowej lub w formie bonów towarowych uprawniających do zakupu w sklepach artykułów spożywczych

i przemysłowych, pod warunkiem że nie podlegają one wymianie na pieniądze - do wysokości nie przekraczającej rocznie kwoty, która z tego tytułu została zwolniona od podatku dochodowego od osób fizycznych”, jednak uchylenie tego przepisu nie wyklucza przyjęcia, że bony towarowe nie stanowią podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie. Regulacja § 2 pkt 19 jednoznacznie definiuje, że kwalifikacja prawna przychodu podlegającego wyłączeniu jest determinowana celem jego przeznaczenia

i źródłem pochodzenia i nie wskazuje żadnych innych przesłanek. Jeśli więc bony towarowe finansowane są ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach ZFŚS, to nie są wliczane do podstawy wymiaru składek, gdyż mieszczą się w dyspozycji przepisu § 2 pkt 19 rozporządzenia.

Wskazane zasady ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia przekonują więc, że rzeczą organu rentowego jest przede wszystkim analiza celów socjalnych i źródeł ich finansowania. Organ rentowy, ani sąd ubezpieczeń społecznych nie mogą dyskwalifikować danego świadczenia z tego względu, że wypłacono je

w oparciu o procedurę niezgodną z postanowieniami wewnętrznego regulaminu obowiązującego u danego pracodawcy. Wadliwe jest też założenie, aby wskazany cel socjalny utożsamiać wyłącznie z określonymi kryteriami przyznawania świadczeń socjalnych, a przez to aby przyznać organowi rentowemu uprawnienie do weryfikacji kryteriów socjalnych przyjętych przez płatnika. Uprawnienie takie w żadnym razie nie wynika z przytoczonych podstaw prawnych. W przekonaniu Sądu Apelacyjnego, obowiązujące w tej mierze regulacje, (przede wszystkim § 2 pkt 19 powoływanego rozporządzenia), wyraźnie sprowadzają uprawnienia kontrolne organu rentowego jedynie do ustalenia, czy świadczenia w postaci bonów okolicznościowych mają

w istocie charakter socjalny oraz sprawdzenia, czy środki przeznaczone na ich finansowanie rzeczywiście pochodzą z ZFŚS.

Zarazem Sąd Apelacyjny stoi na stanowisku, że przyznawanie przez zakład pracy świadczeń socjalnych dopuszczalnych przepisami ustawy o z.f.ś.s., ale niewyszczególnionych w obowiązującym w danym przedsiębiorstwie regulaminie ZFŚS, nie może stanowić o tym, że świadczenie to podlega oskładkowaniu,

w szczególności, jeśli jego wypłata jest zgodna z powszechnie obowiązującymi przepisami i jest korzystna dla zatrudnionych w przedsiębiorstwie pracowników. Zważyć należy bowiem, że art. 9 k.p. stanowiący o źródłach prawa pracy zakłada, że postanowienia regulaminów nie mogą być mniej korzystne dla pracowników niż przepisy Kodeksu pracy oraz innych ustaw i aktów wykonawczych. Spółka (...) realizowała cel socjalny w postaci bonów świątecznych na rzecz wszystkich zatrudnionych, z korzyścią dla pracowników, mimo że redakcja regulaminu wewnętrznego spółki do 2009 r. nie przewidywała wprost takiej możliwości. Powyższe nie oznacza jednak, że tak uzyskiwana przez zainteresowanych korzyść stanowiła przychód, od którego powinny zostać odprowadzone składki na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne. Ponadto wprowadzenie 21 października 2009 r. załącznika nr (...) do regulaminu ZFŚS stanowiło wyraz usankcjonowania praktyki przyznawania świadczeń rzeczowych i pieniężnych z okazji świąt oraz precyzowało zasady ustalania kryterium, od którego uzależniona była wysokość świadczenia.

Dalej należy zaznaczyć, że regulamin nie przewidywał procedury wnioskowania przez pracowników o pomoc; w tym zakresie i bezspornie bony przyznawane były z inicjatywy pracodawcy. W regulaminie przyznanie świadczeń uzależniono od kryterium socjalnego, jakim był „średni dochód na członka rodziny brutto”. Decyzje przyznające pracownikom świadczenia podejmował dyrektor finansowy spółki – J. M.. Pula środków przeznaczonych do podziału określana była przez komisję socjalną w porozumieniu z J. M. i członkiem załogi (zezn. M. C., k. 105 a.s.).

Z ustaleń sprawy wprost wynika, że środki wydatkowane w formie bonów towarowych zostały wypłacone z zasobów ZFŚS i miały zaspokajać potrzeby pracowników związane ze zwiększonymi wydatkami świątecznymi, a więc z założenia cele socjalne. Faktycznie, były wypłacane najwyżej dwa razy w roku w czasie świątecznym i w różnej wysokości. Organ rentowy nie kwestionował okoliczności, że pomoc w postaci zwiększonych wydatków na święta mieści się w ramach pomocy socjalnej w rozumieniu art. 2 pkt 1 ustawy o z.f.ś.s., a zastrzeżenia skoncentrował wokół naruszenia procedury przyznawanych świadczeń oraz rzeczywistych kryteriów przyznawania bonów w określonej wysokości, do czego nie miał kompetencji ustawowej. Organ rentowy dokonał rozszerzonej interpretacji prawa materialnego stanowiącego podstawę jego kompetencji - § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia z 1998 r., co w okolicznościach sprawy nie znajdowało żadnego uzasadnienia. Tym samym naruszył podstawowe zasady praworządnego państwa - zasadę działania organu

w sposób uwzględniający nie tylko interes społeczny, ale także i słuszny interes obywateli oraz w sposób pogłębiający zaufanie obywateli do tego organu, wynikające z art. 7 i 8 k.p.a. w zw. z art. 123 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Niezależnie od powyższego, w ocenie Sądu Apelacyjnego, organ rentowy nie zdołał również miarodajnie wykazać, aby płatnik przyznając boni nie kierował się sytuacją socjalną swych pracowników. Ustawa o z.f.ś.s. wyklucza tworzenie zasad podziału funduszu w sprzeczności z art. 8 ust. 1; jest to przepis bezwzględnie obowiązujący. Powyższy przepis nie upoważnia do przyznawania osobom uprawnionym prawa do świadczeń socjalnych w takiej samej wysokości. Określa on wyraźnie związek pomiędzy wartością przyznawanego świadczenia a łącznie rozpatrywaną sytuacją życiową, rodzinną i materialną osoby uprawnionej. Nakłada to na przyznających świadczenia obowiązek indywidualnej kwalifikacji wniosków. Przepis określający kryteria socjalne jest jednak ogólnikowy i nie daje żadnych wskazówek, co do gromadzenia informacji o stanie majątkowym, sytuacji rodzinnej, życiowej czy dochodach osób uprawnionych. W szczególności ustawodawca pozostawiając w tej mierze swobodę pracodawcy i załodze pracowników, nie zdefiniował żadnych kryteriów ani progów, jakie winny być brane pod uwagę, a tym samym nie określił sposobu dokumentowania sytuacji uprawniających do świadczeń socjalnych. Wobec treści prawa nie można więc odrzucić założenia, że informacje

o pracownikach pracodawca zbiera samodzielnie, na podstawie rozmów i znajomości z pracownikami, względnie z wiadomości przekazywanych przez bezpośrednich przełożonych. Niewątpliwie, częściowe informacje o stanie rodzinnym wynikają również z dokumentów zgromadzonych w aktach osobowych pracownika

i zgłoszeniach do ubezpieczenia społecznego. Właściwym sposobem zdobycia informacji uzupełniających o sytuacji osób uprawnionych mogą być również ich oświadczenia, składane w dowolnej formie, choć możliwe jest też określenie przez pracodawcę wzoru, czy choćby tylko zakresu informacji. W kontekście obowiązujących regulacji, właściwym sposobem zdobycia informacji o sytuacji osób uprawnionych mogą być nawet ich oświadczenia anonimowe lub też dokonanie anonimowego rozpoznania. Informacje o sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej można zatem czerpać także od bezpośrednich przełożonych, którzy mają codzienny kontakt z pracownikami.

Regulamin obowiązujący w zakładzie pracy płatnika przed 2009 r. nie regulował wysokości przyznawanych bonów z ZFŚS, realnie ich wysokość była jednak uzależniona od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z funduszu. Wysokość świadczeń ustalała na podstawie znajomości sytuacji materialnej pracowników J. M., który dokonywał korekt, opartych na swojej wiedzy dotyczącej pracowników. Zeznający na tę okoliczność świadkowie potwierdzili, że dyrektor finansowy zbierał osobiście informacje o sytuacji materialnej pracowników (M. C., k. 104-105 a.s., J. N., k. 107-108 a.s.). J. M. do chwili śmierci mieszkał na terenie przedsiębiorstwa w pokojach gościnnych i przez współpracowników był odbierany jako „dusza firmy”, „księgowy starej daty”. Wspiera to ustalenie, że posiadał on rozległą wiedzę na temat przedsiębiorstwa

i zatrudnionych w niej osób, z których większość zamieszkiwała Ż.. Ustalając wysokość bonów świątecznych przyznawanych poszczególnym pracownikom kierował się sytuacją socjalną ubezpieczonych. Takie ustalenie warunków i zasad przyznawania świadczeń należy uznać za dopuszczalne w świetle omówionych wyżej regulacji ustawy o z.f.ś.s.

Należy wskazać, że ustawodawca nie określił formy, w jakiej pracodawca zobligowany jest weryfikować sytuację rodzinną, materialną i życiową swoich pracowników, ani też nie przesądził o najwłaściwszym dla tej oceny kryterium, pozostawiając tę kwestię dyspozycji pracodawcy i pracowników. Decyzje

o każdorazowym przyznaniu pomocy z ZFŚS na określony cel należą do pracodawcy lub osoby odpowiedzialnej w imieniu pracodawcy, a swoboda ich podejmowania jest ograniczona uprawnieniami związków zawodowych. W wypadku niezgodnego

z prawem administrowania środkami ZFŚS pracodawca ponosi odpowiedzialność cywilną (art. 8 ust. 3 ustawy o z.f.ś.s.) i karno-administracyjną (art. 12a ustawy

o z.f.ś.s.). Trzeba zauważyć, że w zakładzie pracy płatnika nie było związków zawodowych, natomiast powołano przedstawicieli pracowników reprezentujących interesy załogi. Ani jednak przedstawiciele pracowników, ani inni

zatrudnieni pracownicy w całym okresie, którego dotyczy spór nie kwestionowali zasady przydzielania bonów i ich wysokości, jak i postanowień istniejącego regulaminu.

Sąd Okręgowy niesłusznie zdewałował wartość dowodową zeznań świadków i płatnika oraz danych wynikających z dokumentów.

Przede wszystkim Sąd Apelacyjny dostrzega, że świadkowie J. N. i M. C. podawali, że J. M., który dokonywał ostatecznych korekt kwot przyznawanych świadczeń zbierał informacje o stanie rodzinnym i majątkowym pracowników. Potwierdził to również zainteresowany A. O. (zezn. A. O. k. 193-195 a.s.). Sąd Okręgowy nie podważał okoliczności, iż działający w imieniu zakładu J. M. był dobrze zorientowany w sytuacji rodzinnej, życiowej i materialnej swoich podwładnych. W istocie zeznający w sprawie świadkowie potwierdzili, że J. M. posiadał wiedzę o ich stanie majątkowym i rodzinnym.

Reasumując, zróżnicowana wysokość bonów i zbieranie informacji o sytuacji rodzinnej i majątkowej przez J. M., a także treść postanowień obowiązującego od 2009 r. u płatnika regulaminu ZFŚS, w ocenie Sądu Apelacyjnego prowadzą do aprobaty wersji apelującego, że płatnik wydawał pracownikom bony wyłącznie w celach socjalnych dla zaspokojenia ich potrzeb wynikających ze znacznego zwiększenia wydatków związanych ze świętami, także z uwzględnieniem kryterium sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej uprawnionych.

Sąd Apelacyjny zauważa nadto, że wyjściowo wysokość bonów uzależniona była od łącznej puli pieniędzy przeznaczonych na przedmiotową pomoc socjalną, jaką dysponował w danym czasie zakład pracy. Corocznie odmienne wartości w tym zakresie nie pozwalają zatem na dokonanie precyzyjnej analizy porównawczej wysokości przyznanych bonów różnym osobom w różnych okresach.

W związku z powyższym, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. orzekł co do istoty sprawy oraz zmienił zaskarżony wyrok i poprzedzające go decyzje organu rentowego w ten sposób, że do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne zainteresowanych w sprawie jako pracowników zatrudnionych u płatnika składek, nie wliczył wartości wydanych zainteresowanym bonów towarowych sfinansowanych z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych w kwotach i za okresy wskazane w zaskarżonych decyzjach, o czym orzekł w pkt 1 sentencji wyroku.

O kosztach procesu Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. i art. 108 § 1 k.p.c., zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu. Wysokość kosztów (120 zł) ustalił w oparciu o przepisy § 2 ust. 1-2 w zw. z § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U.2013.490 j.t.), uwzględniając nadto opłatę od apelacji (30 zł) na podstawie art. 113 ust. 1 w zw. z art. 36 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U.2014.1025 j.t.) w zw. z art. 98 § 1 i § 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. Powyższe rozstrzygnięcie Sąd Apelacyjny zawarł w pkt 2 sentencji wyroku.

SSO del. Beata Górńska SSA Jolanta Hawryszko SSA Barbara Białecka